

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ Η'	ΤΕΥΧ. 62	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1981	Γραφεία: Όδος Μαυρομιχάλη 7—Τ. 143 Τηλ. 36.21.651—65.11.669
---------	-------------	----------------	--

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΔΡΥΣΙΣ 1906 · ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ 1934

ΕΙΣΔΟΧΗ "ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ" 1976

ΟΔΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7 · ΑΘΗΝΑΙ Τ. 143

ΤΗΛ. 3621.651 · 6511.669

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώνει τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1981, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 7.30' μ.μ. εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἐλευθ. Βενιζέλου 22 — Ὁμήρου, τὴν δευτέραν κατὰ σειρὰν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς περιόδου 1981—82.

Κατ' αὐτὴν, μετ' εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου, θὰ ὁμιλήσῃ ὁ Φιλολόγος Γυμνασιάρχης κ. Ἰωάννης Γ. Θεοχάρης με θέμα :

Καλαρρύτες. Ἱστορικὴ καὶ πολιτιστικὴ γνωριμία.

Θὰ προβληθοῦν εἰκόνες.

Παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ τιμήσετε τὴν Ἡπειρωτικὴν ἐκδήλωσιν μετὰ τὴν παρουσίαν σας.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ.

Ὁ Πρόεδρος
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ἰωάννης Θεοχάρης

Ὁ Ἰωάννης Θεοχάρης γεννήθηκε στὶς Καλαρρύτες τῆς Ἠπείρου τὸ 1932. Τὰ γράμματα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, τὰ ἔμαθε στὴν περιώνυμη γενέτειρά του ἀπὸ σοφοὺς δασκάλους. Ἐφοίτησε συνέχεια στὴ Ζωσιμαία Σχολὴ τῶν Ἰωαννίνων κι ἐπῆρε πτυχίο δασκάλου ἀπὸ τὴ Ζωσιμαία Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία.

Γέννημα καὶ θρέμμα Ἠπειρώτης ἐγγράφεται στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπ' ὅπου παίρνει καὶ πτυχίο Φιλολογίας. Ἀσχολεῖται ἀπὸ χρόνια μὲ τὴν Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία παράλληλα μὲ τὸ ἐκπαιδευτικὸ τοῦ ἔργο. Ἐδημοσίευσε δοκίμια, διηγήματα καὶ χρονογραφήματα, ταξιδιωτικὰ καὶ ἐπιφυλλίδες πάνω σὲ ποικίλα θέματα σὲ ἑλληνικὰ περιοδικὰ, μεταξὺ τῶν ὁποίων στὴ «Νέα Ἐστία» καὶ τὴν

«Ἠπειρωτικὴ Ἐστία» καθὼς καὶ στὸν ἡμερήσιο Τύπο τῶν Ἰωαννίνων.

Σὲ αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις ἔχει ἀσχοληθῆ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Κραψίτη καὶ τοῦ Σαλαμάγκα, ὅπου διακρίνεται γιὰ τὴν κριτικὴ του διείσδυση, καὶ μὲ τὰ βιογραφικὰ τῶν Φιλικῶν (Τσακάλωφ κλπ.).

Ἡ πνευματικὴ προσφορὰ του ἔχει ἀναγνωριστεῖ πλατεῖα ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου.

Τὸ 1979 πῆρε τὸ Κρατικὸ Βραβεῖο τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων σὲ πανελλήνιο διαγωνισμό συγγραφῆς Ἀναγνωστικοῦ ΣΤ' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ποὺ εἶναι ἀκόμα ἐν χρήσει.

Ὑπηρετεῖ στὴ Μέση Ἐκπαίδευση ὡς Γυμνασιάρχης τοῦ 4ου Γυμνασίου Ἰωαννίνων.

Ἀπὸ τὴν ἄλδην πῆευρὰ τοῦ Λόφου

IO HO AGGREDITO LA GRECIA

(Ἐγὼ ἔκαμα τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος)

ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΕΜΠΑΣΤΙΑΝΟ ΒΙΣΚΟΝΤΙ ΠΡΑΣΚΑ

Ἡ μέρα 28ης Ὀκτωβρίου. Διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ ὄχρωμένου κόμβου Καλπακίου.

Αἱ δυνάμεις τοῦ Σ.Σ. συγκεντρωμέναι Ἀ CAVALLO τῶν βαθειῶν κοιλάδων τοῦ Δρίνου καὶ τοῦ Ἄωου κινουῦνται μὲ τὴν ἐξῆς διάταξιν.

Φάλαγξ Σολίνας. Διὰ τῆς κοιλάδος Ἄωου πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Πόντε Περάτη (Γέφυρα Μέρτζανης) Καλπάκι.

Φάλαγξ Τρίτσιο. Διὰ τῆς κοιλάδος Σούχας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Ἁγίου Μηνᾶ - Δρυμάδες - Λαχανόκαστρο - Γεροπλάτανος - Μεσοβούνη - ὑψ. 1090 (Ἀσώνισσα).

Κεντρικὴ Φάλαγξ σὺν Διοίσεις Μεραρχίας Φερράρα.

Διὰ τῆς κοιλάδος Δρίνου, ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Μπόργκο Τελλίνη (1) (Κακαβιά) Δελθινάκι - Καλπάκι.

Φάλαγξ Σαπιέντσα. Ἐπὶ τῆς καταθύνσεως Κατούνα - ὑψ. 590 - Κρυονέρι - Παλιόκαστρο.

«Μὲ ἀτμοσφαιρικός συνθήκας ὁλως ἀντιξόους ὄλαι αἱ Φάλαγγες μεταξὺ ὠρῶν 0 καὶ 0730 κινουῦνται ἐπὶ τῶν ἀντικειμενικῶν των σκοπῶν μετ' ἀξιοθαυμάστου ἐνθουσιασμοῦ,

καταλαβοῦσαι ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα θέσεις ἐξαιρετικῆς σημασίας ὡς ἐξῆς:

—Ἡ Φάλαγξ Σολίνας καταλαβοῦσα διὰ τολμηροῦ ἐγχειρήματος τὴν γέφυραν Περάτι, διέβη τὸν ἐκχειλισμένον Ἄωον δι' αὐτοσχεδίων μέσων καὶ ἤχθη ἐπὶ τῆς γεφύρας Μπουραζάνι(2) ὑπερνικήσασα ζωηρὰν ἐχθρικὴν ἀντίδρασιν.

—Διὰ τῆς Φάλαγγος ἥτις ἐνήργει διὰ τῆς κοιλάδος Σούχας (47ον Σ. Π.) ἀνετράπησαν αἱ προκεχωρημέναι ἀντιστάσεις τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῶν συνόρων, κινουμένη δὲ αὕτη ἐπὶ ἑδαφῶν ἰδιαιτέρως ἀνωμάτων ἤχθη εἰς τὸ ὕψος Σταυροσκιάδι — Κακόλακος.

—Μὲ τὸν ὄγκον τὸν ἐπιχειροῦντα ἐκ τῆς κοιλάδος Δρίνου ἡ Κεντρικὴ Φάλαγξ καὶ ἡ Φάλαγξ Σαπιέντσα ἐπιχειροῦσαι ἵππαστὶ (A CAVALLO) τῆς ἀμαξιτῆς προσήγγισαν τὸ μέτωπον Βήσανης, ζώνην ἀμέσως πρὸ τοῦ Δελθινακίου - Κρυονερίου.

Σκληρὰ καὶ ἰδιαιτέρως λαμπρὰ εἰς αὐτὸν τὸν τομέα ὑπῆρξε κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἡμέραν ἡ δρασίς τοῦ 48ου Σ.Π. ἀπὸ τὴν Κατού-

ναν ἕως τὸ Κρυονέρι καὶ ἡ τοιαύτη τῆς 1ης Ἐπιλαρχίας (Γκουϊντε) ἐπὶ τοῦ ἐκχειλισμένου Φιτόκι, ὅστις δι-εσχίσθη δι' αὐτοσχεδίων μέσων, εἰς τὴν περιοχὴν Πωγώνιον - Βήσσανη (BEZANE).

Ἡ προέλασις ἐπὶ τῆς κατευθύν-σεως Περάτι - Καλπάκι καὶ ἐπὶ τῆς τοιαύτης Μπόργκο Τελλίνι(3) - Δελθινάκι κατέστη ἰδιαιτέρως δυ-σχερής, λόγω τῶν ἐχθρικῶν διακο-πῶν, καὶ τῶν διαδοχικῶν τομῶν τῆς ὁδοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἰδιαιτέ-ρως σοβαραὶ ὑπῆρξαν αἱ τῆς γεφύ-ρας τοῦ Φιτόκι καὶ οἱ τῶν γεφυρῶν τοῦ Ἄωου.(4)

Ἡ τοποθεσία τῆς ἐχθρικῆς ἀντι-στάσεως, τῆς ὠργανωμένης ἱππα-στί τῆς διαβάσεως τοῦ Δελθινακί-ου, ἠπειλείτο σοβαρῶς τὸ ἑσπέρας τῆς 28ης ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς.

Σημειώσεις ἐπὶ τῆς ὀργανώσε- ως τῆς ἐχθρικῆς ἀμύνης

1. Ὁ σύνδεσμος τῶν τμημάτων τοῦ Σώματος Στρατοῦ (Τσαμουριᾶ» (ΧΧΥ Σ.Σ.) ἐπραγματοποιήθη ἐν κι-νήσει πρὸς τὸν ἐχθρόν. Τοῦτο ἐπέ-τρεψεν τὴν ταχείαν προέλασιν ἄ-νευ καταβολῆς μερίμνης διὰ τὰ πλευρά.

2. Μεταξὺ τῆς διαβάσεως Μπόρ-γκο Τελλίνι καὶ Καλπακίου ἐση-μειώθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἑπτὰ το-μαὶ ἐκ τῶν ὁποίων τέσσαρες ἐπὶ γεφυρῶν εἰς σημεία μὴ θατά.

3. Οἱ Ἕλληνες ἐχρησιμοποίησαν πολυθόλα (Χότσικς», Ὀλμους, Πυ-ροθόλα τῶν 100/45 μὲ βεληνεκές 14

χιλιομέτρων. Ἐξ αἰτίας τῶν τομῶν ἐπὶ τῶν ὁδῶν τὸ ἡμέτερον Πυρ)κὸν Μέσου Διαμετρήματος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπέμβῃ καὶ τὸ τοιοῦτον Μικροῦ Διαμετρήματος ὑπῆρξεν κατώτερον εἰς ἰσχὺν καὶ βεληνεκές τοῦ ἐχθρι-κοῦ Πυρ)κοῦ.

Τὰ Ἑλληνικὰ Πυρομαχικὰ προ-ῆρχοντο ἐξ Ἰαπωνικῶν καὶ Ἀγ-γλικῶν ἐργοστασιῶν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΑΡΛΟ ΡΟΣΣΙ

Πρώτη φάσις τῆς ἐπιθέσεως (31 Ὀκτωβρίου — 4 Νοεμβρίου).

(α) Τομεὺς Καλπακίου : Παρὰ τὴν ἔλλειψιν ἀεροπορικῆς ἐπεμβά-σεως, τὴν πρωτὴν τῆς 31ης ἡ «Φερ-ράρα», ἀνεπτυγμένη, ἐπὶ τόπου προχώρησε εἰς ἐπίθεσιν θάινοντας ἀπὸ Γεροπλάτανον εἰς Γκορίτσαν, ἐκατέρωθεν τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ Καλπάκι. Αὕτη ἐκινήθη μὲ δύο Φαλάγγας, τεινούσας νὰ κυ-κλώσουν τὸ Καλπάκι ἐκ τοῦ Βορ-ρᾶ καὶ ἐκ τοῦ Νότου.

Ἡ Φάλαγξ ἀριστεροῦ, ἐκ τῶν Δο-λιανῶν, διὰ τοῦ Λοφίσκου τοῦ Προ-φήτου Ἡλία, κατηθύνθη πρὸς τὰς ἀκράϊας νοτίας κλιτύς τοῦ ὑψώ-ματος 454 (Βορείως Καλπακίου).

Ἡ Φάλαγξ τοῦ Δεξιοῦ ἐκ τοῦ ὑ-ψώματος 422 δι μέσου τῆς πεδιά-δος τοῦ Καλαμᾶ, κατηθύνθη πρὸς Παληόκαστρον.

Τὸ συγκρότημα Τρίτσιο - Σολί-νας, συνενωθὲν εἰς Γεροπλάτανον, συνέδραμε εἰς τὴν δρᾶσιν τῶν δύο Φαλάγγων, δι' εὐρείας κυκλωτικῆς κινήσεως ἐκ τοῦ Βορρᾶ ἐν τῇ κα-τευθύνσει Μεσοβοῦνι - Καλύβια -

Τσερβάρι, ύψωμα 1090 Βουρτόπα.

Καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν τῆς 31ης αἱ φάλαγγες προήλευνον σταθερῶς ὑπὸ τὸ πῦρ μιᾶς διατάξεως Πυρ)κοῦ τὸ ὁποῖον, οὐχὶ πολὺ πυκνόν, ἀλλ' ἐπαρκῶς εὐστοχόν ἀπέδειξε μίαν ἐπιτυχίαν ἐξαιρετικὰ ἀποτελεσματικὴν. Πυρ)χίαι ἐντὸς σπηλαίων, τὰς ὁποίας δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναγνωρίσῃ οὔτε ἡ ἐπίγειος οὔτε ἡ ἐναέριος παρατήρησις, ἔπληττον τὰ τμήματα εἰς τὰ σημεῖα τῆς ὑποχρεωτικῆς διαβάσεως ἢ ἐπὶ τῶν ἀκαλύπτων ζωνῶν αἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ παρακαμφῶσιν καὶ προεκάλλουν πολυάριθμα θύματα, θάλλουσαι καθ' ὅλας τὰς κατευθύνσεις, ἐν τῷ μετώπῳ καὶ εἰς τὰ πλευρὰ τῆς διατάξεώς μας. Μεταξὺ τῶν ἐχθρικῶν Πυροβολαρχιῶν ἦσαν καὶ μερικαὶ μακροῦ θεληνεκοῦς (διαμετρήματος 100/42) αἱ ὁποῖαι, κείμεναι μακρὰν τῆς ἀκτίνος βολῆς τοῦ ἡμετέρου Πυρ)κοῦ, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀντιβληθῶσιν. Ἡ κακοκαιρία, ἀντὶ νὰ χαλαρωθῇ, ἐνετάθη καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα τῆς 31ης.

Ἡ συνοχὴ τῆς ἀμυντικῆς ἐχθρικῆς ὀργανώσεως ἐπέβαλεν τὴν διεύρυνσιν τοῦ μετώπου ἐπιθέσεως καὶ τῆς ἀκτίνος τοῦ κυκλωτικοῦ ἐλιγμοῦ. Διὰ τοῦτο ἀνετέθη εἰς τὴν Μαρ)χίαν «Τσεντάουρο» (Κενταύρων) ἡ ἀποστολὴ τῆς διαρρήξεως τῆς στεφάνης (κυκλο-δακτυλίου) τῆς ἀμύνης τὸν περιβάλλοντα τὸ Καλπάκι καὶ ἀφίξεώς της εἰς τὸν ὀδικὸν κόμβον τῆς Λιγοψᾶ, ὀρμωμένη ἀπὸ Χάνι Τζεραβίνα, κατὰ μῆκος τῆς κατευθύνσεως Γκορύτσα - Ρεπετίστη -

Ζαγόριανη, εἰς τὸ δεξιὸν τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς Καλπάκι.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 1ης Νοεμβρίου, ἐνῶ ὁ καιρὸς ἔτεινε πρὸς βελτίωσιν, προσπάθησα νὰ προωθήσω τὰ Τεθωρακισμένα μέσα καὶ τὸ Πυρ)κὸν τοῦ Σώματος Στρατοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχε παραμείνει ὀπίσω λόγῳ τῶν καταστροφῶν τῶν ὁδῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἐχθρικοῦ Πυροβολικοῦ μακροῦ θεληνεκοῦς, προωθήθη μία πυροβολαρχία θέσεων τῶν 149)35. Ἡ κατάστασις τῶν ὁδῶν, γλοιωδῶν ἐξ ἰλύος εἰς πλεῖστα δὲ σημεῖα ὑποστασῶν κατολισθήσεις ὡς ἐπίσης καὶ ἡ δρᾶσις τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας, (ἥτις παρημπόδιζεν τὰς ἐργασίας ἀποκαταστάσεως) καθιστῶσιν, παρὰ πᾶσαν θέλησιν τὴν κίνησιν θραδυτάτην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Φάλαγξ Τρίσιο - Σολίνας προωθήθη μετὰ κόπου καὶ κατὰ τρόπον ἐλάχιστα ἱκανοποιητικὸν λόγῳ τριῶν τομῶν τῆς ὁδοῦ ἐγγὺς τῶν Ἄνω Ραβενίων, θαλομένη ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ Πυρ)κοῦ τοῦ ἐγκατεστημένου ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὑψωμάτων 1060(1) καὶ 1090.

Τὴν πρωΐαν τῆς 2ας Νοεμβρίου, αἱ προετοιμασίαι εἶχον περατωθεῖ. Ὁ καιρὸς ἦτο ὑποφερτός. Ἡ Μεραρχία «Τσεντάουρο» ἐκινήθη πρὸς ἐπίθεσιν, ἐπὶ τῶν προκαθορισθῶν κατευθύνσεων, διὰ φαλάγγων ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ πρὸς τὸ δεξιόν. Ἡ ἀριστερὰ τοιαύτη κατηθύνετο πρὸς Νεγράδες, ἐνθα ἔδει νὰ ἀχθῇ κατὰ μῆκος τῆς γραμμῆς Γκορύτσα

- Ρεπετίστη - Βροντισμένη - Ζαγόριανη. Ἡ τοῦ δεξιοῦ ἀπὸ Χάνι Τζεραβίνας, διὰ Ἀγίου Νικολάου, τῆς Γκρίμπιανης κατηυθύνετο (έσκόπευε) πρὸς Λιγοψᾶ.

Ἡ Μεραρχία «Φεράρα» ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὑπήγετο εἰσέτι ἡ φάλαγξ Τρίτσιο - Σολίνας, συνηργάσθη εἰς τὴν ἐπίθεσιν τῆς «Τσεντάουρο», συνεχίζουσα τὴν δρᾶσιν τῆς βορειοανατολικῶς τοῦ Καλπακίου, πρὸς τὸ ὕψωμα 1090 Βουρτόπα.

Ἡ προσπάθεια, ἡ ἐπιμονή, ἡ ὀρμητικότης ὄλων τῶν τμημάτων εἶναι ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων πού δύνανται νὰ ἐπιδείξουν ἄνδρες ἀγωνιζόμενοι συνεχῶς ἀπὸ 5νθημέρου ἐναντίον τοῦ καιροῦ, ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐναντίον τοῦ ἐδάφους. Αἱ πρόοδοι, ἐν τούτοις, εἶναι εἰσέτι θραδεῖαι. Ὑφίσταντο πάντοτε αἱ δυσχέρειαι τῆς κινήσεως λόγῳ τῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶν, ἐνῶ καθίσταντο ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν δυσμενέστεραι λόγῳ τοῦ εὐστόχου καὶ φονικοῦ πυρὸς τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, τὸ ὁποῖον — ἐγκατεστημένον ἐντὸς σπηλαίων — δὲν παρῆχε τὴν δυνατότητα ἀκριβοῦς ἐπισημάνσεως καί, ἐπομένως, ἐπιτυχοῦς καταπολεμήσεως.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 2ας Νοεμβρίου ἡ κατάστασις ἐνεφανίζετο περίπου ἀμετάβλητος. Ἐνια προκεχωρημένα ἐχθρικά τμήματα ἀπωθήθησαν. Αἱ φάλαγγες τῆς Τσεντάουρο εἶχον φθάσει εἰς Γκορίτσα εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς Ἀγιον Νικόλαον εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ μετώπου ἐπιθέσεως. Ἡ φάλαγξ Τρίτσιο - Σολίνας ἤχθη εἰς

τὸ ὕψωμα τῶν Καλυθίων - Τσερβάρι βορείως τοῦ Καλπακίου καὶ εἶχεν προωθήσει ἕναν πυρῆνα δικυκλιστῶν, κατὰ μῆκος τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ τοῦ Περάτι, μέχρι τῆς διασταυρώσεως Καλπακίου. Πλὴν ἡ θέσις τῆς ἐχθρικῆς ἀντιστάσεως εἰς οὐδὲν σημεῖον διερράγη.

Ἀφ' ἑτέρου, ἐλήφθησαν — ἀπροδοκῆτως — διαταγαὶ ἐκ τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως τῶν ἐν Ἀλβανία Στρατευμάτων δι' ἄμεσον ἀποστολὴν εἰς Κόνιτσαν, εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἀώου, εἰς τὸ ἀριστερὸν τῆς παρατάξεως τοῦ Σώματος Στρατοῦ, ἐνὸς Λόχου μοτοσυκλετιστῶν τῆς φάλαγγος Σολίνας, εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ταγ)ρχου Ντέ Λαουρέντις δρῶντος εἰς τὸν τομέα τοῦ γειτονικοῦ ΧΧΥΙ Σ.Σ.

Τὸ τμήμα τοῦτο θὰ εἶχεν ὡς ἀποστολὴν τὴν προστασίαν τοῦ ἀριστεροῦ πλευροῦ τῶν στρατευμάτων καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐνδεχομένων προσβολῶν, κατευθυνομένων ἐναντίον τοῦ πλευροῦ ἢ τῶν νώτων τῆς Μεραρχίας Τζούλια ἥτις ἤδη ὑφίστατο ἰσχυρὰς ἐπιθέσεις ἐπὶ τῶν ὁρέων τῆς Πίνδου.

Ἀπὸ τὴν διασταύρωσιν τῶν Δολιανῶν, τὴν 3ην Νοεμβρίου, κατὰ μῆκος τῆς ἀκαλύπτου ἀμαξιτῆς ὁδοῦ, μοτοσυκλέται καὶ ἄρματα ἐξώρμησαν πρὸς τὰ ἐμπρὸς μετὰ τὴν ταχύτητα ἦν ἐπέτρεπεν ἡ κατάστασις τῆς ὁδοῦ, αἱ ἐπ' αὐτῆς τομαὶ καὶ ἡ ἐχθρική ἀντίδρασις.

Αὕτη ἐκδηλοῦται κατὰ τῆς φάλαγγος μετὰ ὁμοβροντίας τῶν Πυροβολαρχιῶν αἰτινες ἀπὸ τὰ πλευρικῶς κείμενα ὕψωματα τῆς Γκρίμ-

πιανης καὶ τὰ κατὰ μέτωπον τοιαῦτα κατακλύζουσαν συνεχῶς τὴν ὁδὸν μὲ τὰ θανατηφόρα πλήγματά των.

Ἐν ἄρμα πληγὴν ἀκινήτησε καὶ ἔφραξεν τὴν ὁδόν. Τὸ πλήρωμα τοῦ ἀκολουθοῦντος κατήλθεν ἵνα ἀνατρέψῃ εἰς τὸ δεξιὸν τῆς ὁδοῦ τὸ πληγὴν καὶ ἀπελευθερώσῃ οὕτω ταύτην. Οἱ δικυκλισταὶ οἵτινες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προχωρήσουν διέρχονται διὰ μέσου τῶν ἀρμάτων καὶ σπεύδουσαν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν. Ἀνακόπτουσαν εἰς διαδοχικὰ ἄλματα, ἐγκαθίστανται ὀπισθεν φρακτῶν καὶ μικρῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους, κατευθύνοντες τὸ πῦρ τῶν πολυβόλων τῶν ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν κέντρων. Οὕτω καλύπτοντα τὸ κενόν, θῆμα πρὸς θῆμα καὶ εἰς διαδοχικὰ κύματα, ἄρματα καὶ δικυκλισταὶ ἄγονται ὀρμητικῶς εἰς τὸ ὕψος τῆς διχαλώσεως τοῦ Καλπακίου. Ἐκεῖ ἢ ἐχθρική ἀντίδρασις αὐξάνει τὴν ἔντασίν της. Ἐξ ὅλων τῶν πέριξ ὑψωμάτων τὸ πῦρ τοῦ Πυρ)κοῦ καὶ τῶν πολυβόλων συγκεντροῦται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ἰδιαιτέρως ἐπιζήμιοι εἶναι αἱ πυροβολαρχίαι τῆς Γκρίμπιανης. Ἄλλ' ἐπιμένομεν. Τὰ ἄρματα ὀρμοῦσαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰ Ἰωάννινα. Πρὶν ὅμως διανύσουν ἑκατοντάδας τινὰς μέτρων φράγματα συρματοπλεγμάτων καὶ σιδηροδοκῶν τὰ ἀκίνητοποιοῦσαν. Τὰ πρῶτα συρματοπλέγματα συντρίβονται, μερικοὶ δικυκλισταὶ κατέρχονται ἀπὸ τὰς μηχανὰς των διὰ νὰ διευκολύνουσαν τὴν προέλασιν τῶν ἀρμάτων, τὰ ὁποῖα κινοῦνται πρὸς τὰ πλάγια τῆς ὁδοῦ πρὸς ἀναζήτησιν

μιᾶς διαβάσεως. Τὸ ἔδαφος ὅμως εἶναι ναρκοθετημένον, οἱ πυροδοτικοὶ μηχανισμοὶ ἐκρήγνυνται καὶ ἀνατινάσσουσαν ἄρματα τινὰ. Δὲν δύνανται πλέον νὰ προχωρήσουσαν, ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποσυρθοῦσαν. Οἱ ἄνδρες κατέρχονται διὰ νὰ ὑπερασπίσουσαν μὲ τὰ ὄπλα ἀνὰ χεῖρας τὰς καταληφθείσας θέσεις. Τὸ ἔσπερας ἀγωνίζονται εἰσέτι, ἐνῶ ἕτερα στοιχεῖα ἀρχίζουσαν τὸ ἔργον τῆς ἀφαιρέσεως τῶν πολυαρίθμων ἐμποδίων ἅτινα παρεμβάλλονται εἰς τὴν προέλασιν καὶ σταθεροποιοῦσαν τὰς καταληφθείσας θέσεις.

Τὸ Μεραρχικὸν Πυροβολικὸν προωθείται θραδύτερα. Ἡ ἄλλη φάλαγξ τῆς Τσεντάουρο ἀντιθέτως δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ πέραν τῆς Γκορίτσια, διότι τὸ πῦρ τοῦ ἐχθρικοῦ Πυρ)κοῦ ἀπηγόρευε τὴν προσέγγισιν ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Ἡ ἀνάληψις δράσεως τῆς Φεράρα, ἥτις προσέκρουσε ἐπὶ χαρακωμάτων καὶ συρματοπλεγμάτων, ἐπέτυχε τὴν πρῶταν τῆς 3ης Νοεμβρίου ἐλάχιστα ἀποτελέσματα, εἰς τὴν περίμετρον τῆς ἐχθρικής ἀμύνης.

Ἡ συνέχισις τῆς ἐπιθέσεως, ἢ προβλεπομένη διὰ τὴν 4ην, ἀνεβλήθη διὰ τὴν 5ην Νοεμβρίου, κατόπιν διαταγῆς τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως, ἵνα ὀργανωθῇ τελειότερον καὶ ἵνα ἐξασφαλισθῇ ἢ τροφοδότησίς της.

Ἡ ἡμέρα τῆς 4ης Νοεμβρίου κατηναλώθη εἰς πληρεστέραν προετοιμασία τῆς ἐπιθέσεως, ἥτις ἠλπίζετο ὡς ἀποφασιστική. Εἰς τὴν Μερ)χί-

αν «Τσεντάουρο» άνετέθη ή άποστολή τής διασπάσεως (διάρρηξις) εις τὸ κέντρον τής έχθρικῆς αντίστασεως μεταξύ Παλιόκαστρον καί Καλπάκι καί τής συνεχίσεως έκατέρωθεν τής άμαξιτῆς όδοῦ πρὸς Ι-ΩΑΝΝΙΝΑ. Είς τήν Μεραρχίαν Φεράρα ή τοιαύτη συνδρομή άπό Βορρά καί Νότου εις τήν ένεργειαν τής διαρρήξεως τής Τσεντάουρο καί τής έξασφαλίσεως κατόπιν τῶν πλευρῶν ταύτης. Ἡ φάλαγξ Σολίνας έδει νά παραμείνη ώς έφεδρεία τοῦ Σ. Στρατοῦ. Τὸ άπόγευμα τής 4ης, καθ' όν χρόνον διεξήγοντο αἱ προετοιμασίαι, οἱ Βερσαλλιέροι οἵτινες κατεΐχον τὰς θέσεις επί τής διχαλώσεως Καλπακίου, υπέστησαν άπροσδοκῆτως επίθεσιν υπέρτερων δυνάμεων. Ὑποχρεωμένοι νά συμπυκνωθῶν, ήδυνήθησαν κατόπιν μιᾶς θιαίας άντεφόδου, άργά τήν έσπέραν, ν' άποκαταστήσουν τήν κατάσταση.

Τὰ κατορθώματα τής «ΤΖΟΥΛΙΑ»

ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

ΤΖΙΡΟΤΤΙ

ΤΟΜΕΥΣ ΠΙΝΔΟΥ: Ἡ δρᾶσις τής Μεραρχίας «Τζούλια» ήτις έκάλυφθη διά δόξης εις τὸν τομέα αυτόν, περιγράφεται εις τήν πρώτην έκθεσιν, εἰλικρινῆ καί πρωτότυπον τήν όποίαν μοῦ υπέβαλε ὁ Διοικητής της Στρατηγός Τζιρόττι.

Ἀπό αὐτάς τὰς σελίδας αναφέρω τήν άκόλουθον περικοπήν έπανερχόμενος εις τήν 28ην Ὀκτωβρίου ἵνα όλοκληρώσω ὅσα έν συντο-

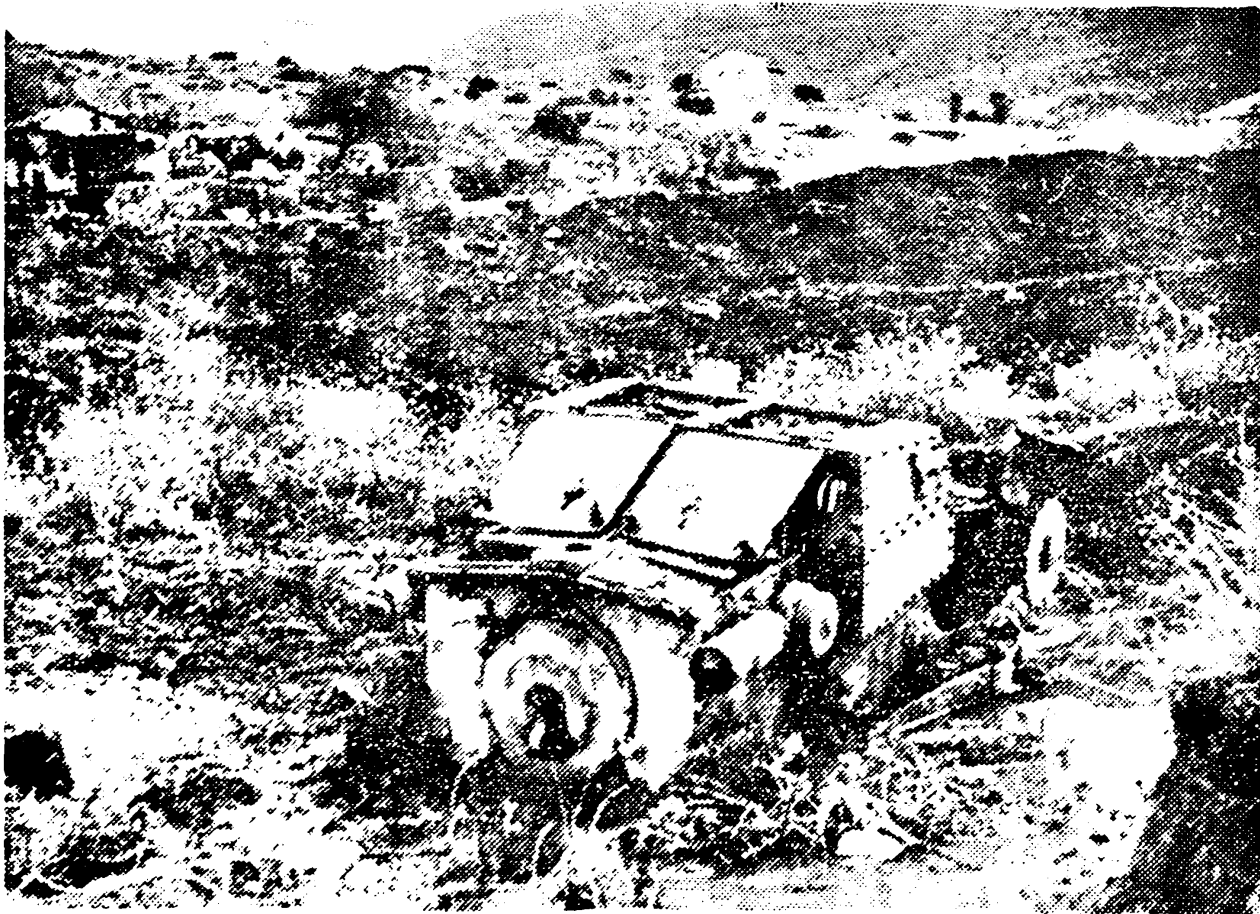
μία άνεφέρθησαν εις τὸ προηγούμενον κεφάλαιον επί τοῦ αὐτοῦ θέματος:

Ἡ Μεραρχία Ἀλπινιστῶν «Τζούλια» είχεν τήν έξῆς άποστολήν: Ἐκκινούσα έκ τής ζώνης Ἐρσέκα — Λεσκοβίκι, νά άποκλείση τὰς διόδους τοῦ Μετσόβου καί τοῦ Δρίσκου ἵνα παρεμποδίση τήν διαφυγῆν τῶν έν Ἡπειρῷ έχθρικῶν δυνάμεων πρὸς άνατολάς καί νά άποτρέψη ένδεχομένην είσροήν έχθροῦ έκ τοῦ Μακεδονικοῦ τμήματος καί τής Θεσσαλίας.

Διά μεταγενεστέρας Δ)γῆς τής Ἀνωτάτης Διοικήσεως τῶν έν Ἀλβανία Δυνάμεων έγένετο ή τιμή τής άναθέσεως εις τήν Μεραρχίαν «Τζούλια» τής ένεργείας τής άπαιτούσης τήν μεγίστην άποφασιστικότητα καί ταχύτητα. Ὅπισθέν της ή Μεραρχία θά έπρεπε νά έγκαταλείπη τὸ κενόν καί νά μήν μεριμνᾶ διά τὰ μετόπισθέν της άλλα νά μεταφέρη άπαντα μεθ' έαυτῆς άκόμη καί τήν τύχην της.

Συνεκροτήθησαν δύο τακτικά όμάδες: Μία έκ δύο Ταγμάτων καί δύο Πυρ)χιῶν (9ον Σύνταγμα Ἀλπινιστῶν) ένεργοῦσα διά τοῦ δεξιου καί όφείλουσα νά άχθῆ εις τὸ Μέτσοβον διερχομένη Δυτικῶς τοῦ Σμόλικα. Ἐτέρα έκ τριῶν Ταγμάτων καί τριῶν Πυροβολαρχιῶν (8ον Σύνταγμα Ἀλπινιστῶν) ένεργοῦσα διά τοῦ άριστερου είχεν τὸν αὐτὸν άντικ. σκοπὸν τοῦ Μετσόβου διερχομένη ὅμως άνατολικῶς τοῦ Σμόλικα. Ἐν Τάγμα τής τελευταίας ταύτης τακτικῆς όμάδος είχεν ώς άποστολήν τήν κάλυψιν τοῦ άριστε-

Ἄριθ. 177.— Τραυματισμένα, αἰχμάλωτα, τὰ σιδερικά τῆς Ρώμης κοίτονταν στὸ ἔλος τοῦ Καλπακιοῦ. (Ἀρχεῖον Γ. Χ. Κατσιμήτρου).

ροῦ πλευροῦ τῆς Μεραρχίας μὲ δρομολόγιον ἀρχικῶς ἀνεξάρτητον. Τὰ καθοριζόμενα εἰς ἑκάστην ὁμάδα δρομολόγια συνέκλινον μεταξύ των ἐγγύς τῶν ἐνδιαμέσων ἀντικειμενικῶν σκοπῶν, ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν Ταγμάτων τῆς αὐτῆς ὁμάδος εἰς τὰ σημαντικώτερα ἀπὸ τακτικῆς ἀπόψεως σημεία. Πέραν τοῦ Σμόλικα ἦτο δυνατὴ ἡ συνεργασία καὶ μεταξύ τῶν δύο ὁμάδων. Ἡ Διοίκησις τῆς Μεραρχίας θὰ ἐκινεῖτο μετὰ τῆς τακτικῆς ὁμάδος τοῦ 8ου Ἀλπινιστῶν.

Τὰ τμήματα διέθετον 5 ἡμερῶν

ξηρὰν τροφήν καὶ 4 ἡμερῶν νομήν. Ἄπαντα τὰ ὑλικά τὰ οὐχὶ ἀπαραίτητως ἀναγκαῖα ἐγκατελήφθησαν. Ἀποσκευαὶ ἀξ)κῶν ἠλαττώθησαν εἰς τὸ ἐλάχιστον. Τὰ μεταγωγικὰ μετέφερον νομήν, τρόφιμα καὶ πυρομαχικά. Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ συνθήκαι ἦσαν ἀντίξοοι ἀπὸ πολλῶν ἡδὴ ἡμερῶν καὶ διετηρήθησαν οὕτω κατὰ τὰς ἑπτὰ πρώτας ἡμέρας τῶν ἐπιχειρήσεων μὲ συνεχῆ βροχὴν ἣτις ἐδημιούργησε τὸ ἐκχείλισμα τῶν χειμάρρων καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Σαρανταπόρου καὶ Ἀώου.

Τὴν νύκτα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἡ Μεραρχία διέβη τὰ Ἑλληνοῖτα-

λικὰ σύνορα κατατμηθεῖσα εἰς πέντε φάλαγγας. Ταχέως ἀνετράπησαν τὰ ἐπὶ τῶν συνόρων φυλάκια τοῦ ἐχθροῦ, λαφυραγωγηθέντων πυρομαχικῶν, τυφεκίων, πολυβόλων καὶ ποικίλου ὕλικου. Ὑπέστημεν ἐλαφρὰς ἀπωλείας καὶ αἱ φάλαγγες διήνοιξαν τελικῶς τὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ Σαρανταπόρου. Τὸ 9ον Σύνταγμα Ἀλπινιστῶν συνήνησεν ἐλαφρὰν ἀντίστασιν, ἐνῶ τὸ 8ον Ἀλπινιστῶν, ἰδία ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Πέτρα Μούκας ἐξηναγκάσθη νὰ συνάψῃ πραγματικὰς μάχας διὰ νὰ διανοίξῃ τὴν ὁδόν.

Ὁ Σαραντάπορος ἦτο ἐκχειλισμένος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐσημειώθη βραδύτης προελάσεως μιᾶς νυκτὸς καταστάσεως ἀναγκαίας τῆς κατασκευῆς ἐνὸς πορθμείου (σχεδίας) ἐγγὺς τοῦ Φιτόκι. Τὴν πρωΐαν τῆς 31ης ὄλαι αἱ φάλαγγες εἶχον διαβῆ τὸν Χείμαρρον καὶ κατηυθύνοντο πρὸς τοὺς ἀντικειμενικοὺς τῶν σκοποῦς.

Ἐνῶ τὸ 9ον Σύνταγμα Ἀλπινιστῶν ἐπροχώρει χωρὶς νὰ συναντήσῃ μεγάλην ἀντίστασιν καὶ μὲ ἐλαχίστας ἀπωλείας, τὸ 8ον Ἀλπινιστῶν ἐξηναγκάσθη νὰ συνάψῃ ἕνα πρῶτον ἰσχυρὸν ἀγῶνα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φούρκα, καὶ ἕνα ἕτερον ἔτι σοβαρώτερον εἰς τὴν ζώνην Σαμαρίνας καθόσον ὁ ἐχθρὸς, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ Πυρ)κοῦ, ἀνθίστατο ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ πλέον ἐπετίθετο ἐντόνως εἰς τὸ ἀριστερὸν πλευρὸν καὶ εἰς τὰ νῶτα διὰ τμημάτων προερχομένων κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ Τομέως.

Εἰς τὴν Σαμαρίναν δὲν κατέστη δυνατόν εἰς τὴν ἀριστερὰν φάλαγγα νὰ ὑπερβῆ τὸν εὐχενίσκον Λημέρι — Γομάρα, ἐν ὅψει τῆς ἰσχυρᾶς ἐχθρικῆς κατοχῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ πυρὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορίας. Κατέστη λοιπὸν ἀναγκαῖον, διὰ νὰ προελάσωμεν, νὰ διοχετεύσωμεν ὅλη τὴν τακτικὴν ὁμάδα ἐπὶ τῆς δυσβάτου μοναδικῆς ἀτραποῦ ἥτις ἐκ τῆς Σαμαρίνης ἄγει εἰς τὴν Βρυάζαν διὰ τῶν ἀνατολικῶν κλιτύων τοῦ Σμόλικα. Κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς 2ας Νοεμβρίου κατελαμβάνετο ἡ Βρυάζα ὑπὸ τοῦ Τάγματος «Τσιβιντάλε» μιᾶς Πυροβολαρχίας καὶ τῆς Διοικήσεως τῆς Μεραρχίας καὶ τὴν πρωΐαν τῆς 3ης κατέφθανεν ἐπίσης τὸ Τάγμα «Τολμέτσο» μετὰ τῆς Πυροβολαρχίας. Τὸ Τάγμα «Τζεμόνα», ὅπερ εἶχεν ἐπωφεληθεῖ τῆς νυκτὸς διὰ νὰ ἀπαγκιστρωθῆ, εὐρίσκετο ὡς ὀπισθοφυλακὴ ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν κλιτύων τοῦ Σμόλικα.

Ἴνα ἀποφευχθῆ μία ἐπίθεσις διὰ τῆς στενωποῦ τῆς Βρυάζης καὶ ἵνα πραγματοποιηθῆ ἡ κίνησις τῆς ὁμάδος ἐπὶ τοῦ ἀκραίου ἀριστεροῦ δρομολογίου, κατέστη ἀναγκαία ἡ κατάληψις τῆς Γομάρας καὶ τῆς Βασιλίτσας, πραγματοποιηθεῖσα κατὰ τὴν νύκτα τῆς 4ης Νοεμβρίου. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἐχθρὸς ἐπετίθετο ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν κλιτύων τοῦ Σμόλικα, καὶ τὸ Τάγμα «Τζεμόνα» ἠναγκάσθη νὰ συνάψῃ σκληροὺς ἀγῶνας διὰ νὰ τὸν συγκρατήσῃ.

Τὸ 9ον Ἀλπινιστῶν, προσεγγίσαν τὸν Ἀῶνον, εἰς τὴν ζώνην Πάδες .

L'AVANZATA ITALIANA IN EPIRO

La testata della Vojussa raggiunta dalle nostre truppe

L'Aviazione batte instancabilmente tutte le posizioni del nemico

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΠΡΟΕΛΑΣΙΣ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ

«Η κοιλάς του Άώου (Βωγιούσας) κατελήφθη υπό τῶν στρατευμάτων μας».

Il Messaggero 6.11.40

Παλησοέλι, δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν ὑπερβῆ λόγῳ τοῦ ὄγκου τῶν ὑδάτων, τοῦ ἰσχυροῦ ρεύματος καὶ τοῦ ἐντόνου πυρὸς τοῦ Πυροβολικοῦ καὶ Πολυβόλων τῶν ἐγκατεστημένων ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Ἡ προσπάθεια ρίψεως μιᾶς σχεδίας ἐματαιώθη λόγῳ τοῦ ἰσχυροῦ ρεύματος τὸ ὁποῖον καὶ τὴν παρέσυρε.

Διὰ νὰ προελάσῃ, τὸ 9ον Ἀλπινιστῶν θὰ ἔδει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ δεξιὸν δρομολόγιον τοῦ 8ου, ἀλλὰ διὰ νὰ μετακινηθῆ εἰς τὴν ζώνην Βρυάζας θὰ ἔπρεπε νὰ διασχίσῃ τὸ δρομολόγιον Πάδες - Βρυάζα, ἐντόνως βαλλόμενον διὰ πολυβόλων καὶ πυροκροῦ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Άώου, ὡς ἐκ τούτου δὲ παρέμεινεν ἐπὶ τόπου.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΑΡΛΟ ΡΟΣΣΙ ΔΙΑ ΤΗΝ 7ην ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Μεραρχία «Φερράρα»:

Ἀριστερά Φάλαγξ: Ἐν κινήσει πρὸς τὸν αὐχένα μεταξὺ τῶν ὑψωμάτων 1060 καὶ 1090.

Κεντρικὴ Φάλαγξ: Εἰς τὰς νοτίας κλιτύς τοῦ ὑψώματος 454.

Δεξιὰ Φάλαγξ: Εἰς Ρεπετίσταν, ἀναχαιτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῶν αὐτομάτων ὄπλων.

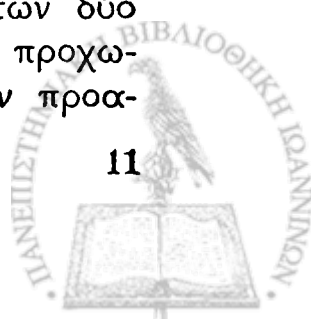
Μεραρχία «Τσεντάουρο»:

Δεξιὰ Φάλαγξ: Ἀνεχαιτίσθη ὑπὸ

τοῦ θιαίου πυρὸς τῶν πολυβόλων ἀνατολικῶς τῆς Κόντρα.

Ἀριστερά Φάλαγξ: Ἀνεχαιτίσθη ἐπὶ τῆς Ζώνης τῆς διχαλώσεως Καλπακίου ὑπὸ ἀντιαρματικῶν φραγμάτων.

Ἐπειδὴ ἀργὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 5ης ἡ ἀντίδρασις τοῦ ἐχθροῦ ἐνεφανίζετο ὀλιγώτερον ἔντονος καὶ αἱ φάλαγγες τοῦ δεξιοῦ τῶν δύο Μεραρχιῶν ἠδυνήθησαν νὰ προχωρήσωσι εὐχερῶς μέχρι τῶν προα-

ναφερομένων θέσεων, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ ἐκδώσω τὴν ἰδίαν ἐσπέραν τῆς 5ης πρὸς τοὺς δύο Διοικητὰς τῶν Μ.Μ. διαταγὰς διὰ τὴν ἐπομένην σχετικῶς μὲ τὴν συνέχισιν τῆς δράσεως κατὰ τῶν ἤδη ἀντικειμενικῶν σκοπῶν.

Τὴν αὐγὴν τῆς 7ης Νοεμβρίου αἱ φάλαγγες τοῦ Πεζικοῦ ἐπανέλαβον, πράγματι, τὴν κίνησιν ὑποστηρίχθεισαι ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἐντόνου καὶ θυελλώδους δράσεως τοῦ πυροβολικοῦ μας.

Περὶ τὴν 11ην ὥραν ἡ δρᾶσις τοῦ ἐχθρικοῦ πυρ)κοῦ, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κινήσεως ἀντέδρα ἰσχυρῶς, ἐξεδηλώθη μὲ ἰδιαιτέραν θιαιότητα ἰδία μὲ δρᾶσιν ἀντιβομβαρδισμοῦ καὶ βολὰς ἀνασχέσεων. Ἡ συνολικὴ δρᾶσις τοῦ ἐχθρικοῦ πυρ)κοῦ ἀπεδείκνυε μίαν διάταξιν τοῦ πυρ)κοῦ περισσότερον ὀπίσω ἀπὸ τὴν τοιαύτην τῶν προηγουμένων ἡμερῶν ἐπὶ θέσεων προφανῶς προπαρασκευασθεισῶν μὲ σκοπὸν τὴν ἀντίστασιν ἐπὶ διαδοχικῶν θέσεων.

Περὶ τὴν 13ην ὥραν αἱ θέσεις εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἀχθῆ αἱ διάφοροι φάλαγγες ἦσαν αἱ ἑξῆς:
Μεραρχία «Φεράρρα»:

Ἀριστερὰ Φάλαγξ: ΤΡΙΤΣΙΟ : Κατέλαβε τὸ ὕψωμα 1201 (1) καὶ 1090. (2)

Δεξιὰ Φάλαγξ: ΔΙΑΤΤΑ: Πάντοτε ἀγωνιζομένη ἐπὶ τῶν βορείων κλιτύων τοῦ 790 καὶ εἰς τὴν ζώνην

τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου (εἰς Ρεπετίσταν).

Κεντρικὴ ΣΑΠΙΕΝΤΣΑ Φάλαγξ: Συμπιεζομένη καὶ ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ τὰς κλιτύς τῆς Βουρτόπα.

Μεραρχία «Τσεντάουρο»: Ἐξηκολούθη νὰ διατηρῆ σταθερῶς τὴν γέφυραν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐπὶ τοῦ Καλαμᾶ.

Ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν τριῶν τελευταίων 5, 6, 7 Νοεμβρίου ἡμερῶν, ἐπίσθην ὅτι εἶχον ἐμπλακῆ μὲ τὸ Σῶμα Στρατοῦ, εἰς μίαν ζώνην προστατευομένην ὑπὸ ἐνὸς ἀμυντικοῦ συστήματος ἰσχυρῶς ὠργανωμένου εἰς περιχαρακωμένον στρατόπεδον μὲ διαδοχικὰς ἀμυντικὰς γραμμάς καὶ μὲ πολυαριθμοὺς προπαρασκευασμένας θέσεις διὰ τὸ πυροβολικόν, ζώνην διὰ τὴν ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐπίθεσιν, ἐθεώρουν ἀνεπαρκῆ (τὰ ἤδη εἰς τὴν διάθεσίν μου στρατεύματα.

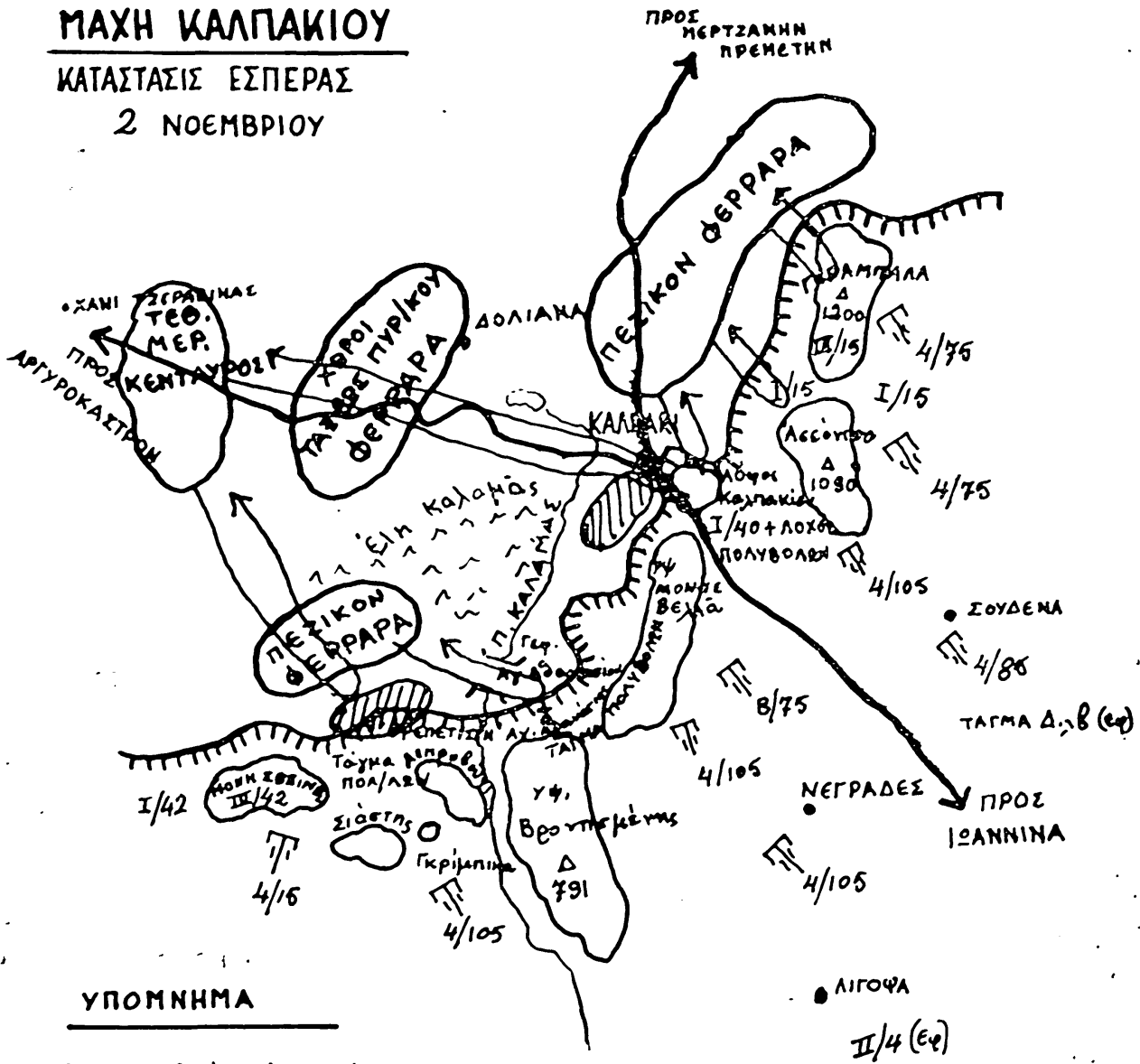
Ἀφ' ἑτέρου, ἡ λυσιώδης ἀντίστασις ἦν προέβαλεν ὁ ἐχθρὸς ἐπὶ τοῦ ὕψωματος 1090, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ Πεζικόν μας δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀχθῆ, διότι παρημποδίζετο ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ Πυρ)κοῦ καὶ ἐθάλλετο ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῶν πολυβόλων, δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες προτίθενται νὰ χρησιμοποιήσουν τὰς θέσεις αὐτὰς ὡς στήριγμα τῆς ἰσχυρᾶς ὀργανώσεώς των, πρὸς κάλυψιν στρατευμάτων τὰ ὁποῖα προτίθενται νὰ δράσουν ἐπιθετικῶς βορειότερον πρὸς παρεμπόδισιν τοῦ συνδέσμου τῶν δύο ἐπιχειρουσῶν μαζῶν μας.

ΜΑΧΗ ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΣΠΕΡΑΣ

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

TTTTT τοποθεσία αντίστασης

I/15 ΤΑΓΜΑ

T ΠΥΡ/ΧΙΑ τεταγμένη (Αρμόγ./διαμετρ. πορ./μν)

☹ Χίροι καταστροφής των Ιταλικών τάνκς

Numerose linee del forte sistema difensivo nemico superate con decisa manovra dalle nostre truppe

Η ΔΡΑΣΙΣ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΕΝ ΕΞΕΛΙΞΕΙ

Πολυάριθμοι γραμμαί τοῦ ἐχθρικοῦ ἰσχυροῦ συστήματος κατεβλήθησαν δι' ἀποφασιστικοῦ ἐλιγμοῦ τῶν ἡμετέρων στρατευμάτων. Ἡ ἀεροπορία ἐβομβάρδισε στρατιωτικὰς ἐγκαταστάσεις εἰς Κέρκυραν, τὸν λιμένα Πατρῶν, Λάρισαν, Γιάννινα, Θεσσαλονίκην, Χανιά...

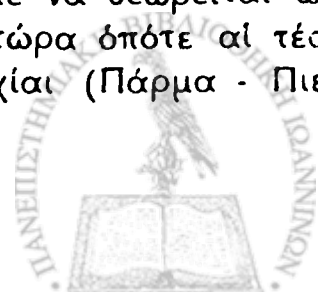
Il Messaggero 4.11.40

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ - ΤΟ ΤΕΛΟΣ 10 ΝΟΒΡΙΟΥ 1940

Ἡ κατάσταση, ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, προσήγγιζεν εἰς τὸ κρίσιμον σημεῖον τῆς. Ἡ ἀρχικὴ μας νίκη ἐξηνεμίζετο τελείως, ἐφ' ὅσον ἡ ὑπεροχὴ δυνάμεως τῶν Ἰταλικῶν τμημάτων ἐξηντλεῖτο, ἄνευ πραγματοποιήσεως τῆς προβλεπομένης συμπληρώσεως καὶ τῆς ἐπίσης προβλεπομένης μαζικῆς ἐπεμβάσεως, τῆς Ἀεροπορίας. Καὶ ταῦτα ἐπραγματοποιοῦντο ἐνῶ καθίστατο καταφανὴς ἡ κανονικὴ αὔξεις τῶν Ἐχθρικών Δυνάμεων. Παρὰ ταῦτα, ἐκ τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας συνέλεγον τὰ μαχόμενα τμήματα καὶ τὰ δρῶντα ἀεροπορικὰ σμήνη παρατηρήσεως, προέκυπτεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ διάταξις παρουσιάζετο εἰσέτι ἀτελής ἐναντι τῆς ἄκρας δεξιᾶς πτέρυγός μας ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Ἐσκέφθη ὅτι ἐνώπιον τῆς καταστάσεως αὐτῆς ὀφείλομεν νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὸ κυκλωτικὸν ἐλιγμὸν εἰς τὴν δε-

ξιαν πτέρυγα, καὶ ὅτι ἡ ἐνέργεια πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἦτο ὁ καταλληλότερος τρόπος ἀντισταθμίσεως τοῦ ἀναλόγου ἑλληνικοῦ ἐλιγμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μας ἐν Ἡπείρῳ. Ἡ Μεραρχία «Φερράρα» καὶ ἡ Μεραρχία «Τσεντάουρο» ἀκινητοποιοῦν μίαν σημαντικὴν δύναμιν ἐχθρικών στρατευμάτων. Ἡ Μεραρχία «Σιέννα» καὶ ἡ παραλιακὴ ὁμάς, ἀμφότεραι ἄθικτοι καὶ ἔχουσαι ὑπερβῆ τὸν Καλαμᾶν, ὅστις ὡς ἐμπόδιον προσεφέρετο δι' ἀποτελεσματικὴν ἀμυναν, ἀντεπροσώπευον εἰσέτι μίαν μᾶζαν ἐλιγμῶν σημαντικὴν ἵνα πλήξη τὸ ἀριστερὸν πλευρὸν τοῦ ἐχθροῦ τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν στρατιωτικὴν ἔκφρασιν, παρουσιάζετο ἀκόμη «μετέωρον».

Ἡ πίεσις εἰς τὸν τομέα τῆς Κορυτσᾶς δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρεῖται ὡς ἀνησυχαστικὴ τώρα ὅποτε αἱ τέσσαρες Μεραρχίαι (Πάρμα - Πιε-

μόντε - Βενέτσια καὶ Ἀρέτσιο) εὐ-
ρίσκοντο εἰς τὸν τομέα ἐκεῖνον καὶ
ἀντιπαρέτασσαν εἰς τὸν ἐχθρὸν μίαν
διάταξιν ἄνευ κενοῦ. Τὰ στρατεύ-
ματα τὰ ὁποῖα ἠμύνοντο εἰς τὸν το-
μέα τῆς Κορυτσαῖς ὡς καὶ τὰ τοιαῦ-
τα ὀλοκλήρου τοῦ μετώπου εἶχον ὑ-
ποστῆ κόπωσιν καὶ ἀτυχίας, ἀλλὰ
δὲν εἶχον ὑποστῆ σημαντικὰς ἀπω-
λείας.

Αἱ σκέψεις μου ἐπὶ τῶν μέτρων
ἄτινα ἔδει νὰ ληφθῶσι εἰς τὴν οὕ-
τω δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν ἐξ
αἰτίας τῶν ἀνικανοτήτων τῆς Ρώ-
μης διεκόπησαν, τὸ ἀπόγευμα τῆς
5ης Νοεμβρίου, ἀπὸ τὴν ἀπροσδό-
κητον ἐπίσκεψιν τοῦ Στρατηγοῦ
Σοντοῦ εἰς τὸ Στρατηγεῖον μου, εἰς
Δερβιτσάνην. Εἶχα εἰσέτι ἐμπιστο-
σύνη εἰς αὐτόν καὶ ἐπομένως δὲν με
ἐθορύβησε. Μὲ ἐνηγκαλίσθη, ὡς
πάντοτε, μετὰ διαχυτικότητος καὶ
κατόπιν μοῦ εἶπεν ὅτι ἀφίχθη ἵνα
μὲ βοηθήσῃ εἰδικῶς εἰς τὴν ἐνίσχυ-
σιν τῶν μεταφορῶν αἱ ὁποῖαι πα-
ρουσίαζον πλείστας ἐλλείψεις.

Ὁ ρυθμὸς ἀφίξεως στρατευμάτων
καὶ μέσων εἰς τὴν Ἀλβανίαν εἶχεν
ἀποδειχθῆ ἀνεπαρκῆς καὶ βραδύς.
«Ἀφικνοῦμαι ὡς Ὑφυπουργὸς τῶν
Στρατιωτικῶν» μοῦ εἶπεν ὁ Σοντοῦ.
«Θὰ φροντίσω νὰ μεταφερθῶν εἰς
Ἀλβανίαν ὅλα ὅσα εἶναι ἀπαραίτη-
τα. Ἐσὺ θὰ συνεχίσῃς τὸν ἐλιγμόν
σου, ἐγὼ θὰ ἐκτελέσω μίαν περιο-
δείαν διὰ νὰ ἀντιληφθῶ τὴν κατά-
στασιν. Θὰ μεταβῶ εἰς τὴν Κορυ-
τσαῖν μετὰ τὸν Ράντζια». Καὶ μετὰ
ἐγκατέλειπε.

Τὴν ἐπομένην ὁ Σοντοῦ ἐπανέκαμ-
ψε εἰς τὸν Σταθμόν μου καὶ μοῦ δι-

ευκρίνησεν ὅτι ἀφίχθη εἰς τὴν Ἀλ-
βανίαν ὄχι μόνον διὰ νὰ θελτιώσῃ
τὰς μεταφοράς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐντε-
ταλμένος τοῦ Μουσολίνι, ὅπως με-
λετήσῃ ἐπὶ τόπου τὴν κατάστασιν
ἢ, τουλάχιστον, ἔν ἰσχύριον συμφῶ-
νως πρὸς τὴν τακτικοστρατηγικὴν
κατάστασιν.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Μουσολίνι ἀπήτει
ἐπείγουσας καὶ σημαντικὰς ἀποφά-
σεις τὸ σχέδιον θὰ ἐπεσπεύδετο. Αἱ
δυνάμεις θὰ ἠϋξάνοντο σημαντικῶς
ἐν Ἀλβανίᾳ, ἔνθα θὰ συνεκροτεῖ-
το μία Ὀμάς ἐκ δύο Στρατιῶν, μι-
ᾶς ἐν Ἡπείρῳ καὶ μιᾶς ἐτέρας εἰς
τὴν Κορυτσαῖν. Ὁ Σοντοῦ θὰ ἀνε-
λάμβανε τὴν διοίκησιν τῆς Ὀμάδος,
καὶ ἐγὼ, ἐὰν ἐδεχόμην, θὰ ἐγινόμην
ὁ Διοικητὴς τῆς Στρατιᾶς τῆς Ἡ-
πείρου, ἢ ὁποῖα εἶχεν ἐπιθετικὴν ἀ-
ποστολήν. Μὲ παρεκάλεσε θερμό-
τατα νὰ ἀποδεχθῶ, καὶ ἐξ ὀνόματος
τοῦ Μουσολίνι.

Ἀπήνησα ὅτι ἀπεδεχόμην ἄνευ
οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως καὶ ὅτι μοῦ
ἤρκει νὰ διατηρῶ διοίκησιν μάχης.
Μὲ ἠσπάσθη ἐπανειλημμένως καὶ
μοῦ εἶπεν ὅτι ὀλοκλήρον τὴν πα-
ρελθοῦσαν νύκτα δὲν εἶχε δυνηθῆ
νὰ κοιμηθῆ σκεπτόμενος ὅτι θὰ ἦτο
δυνατὸν ν' ἀρνηθῶ (!) Διεβίβασεν
ἀμέσως ἓνα τηλεγράφημα εἰς τὸν
Μουσολίνι γνωρίζων εἰς τοῦτον τὴν
ἀποδοχὴν ἐκ μέρους μου. Κατόπιν
μοῦ εἶπε:

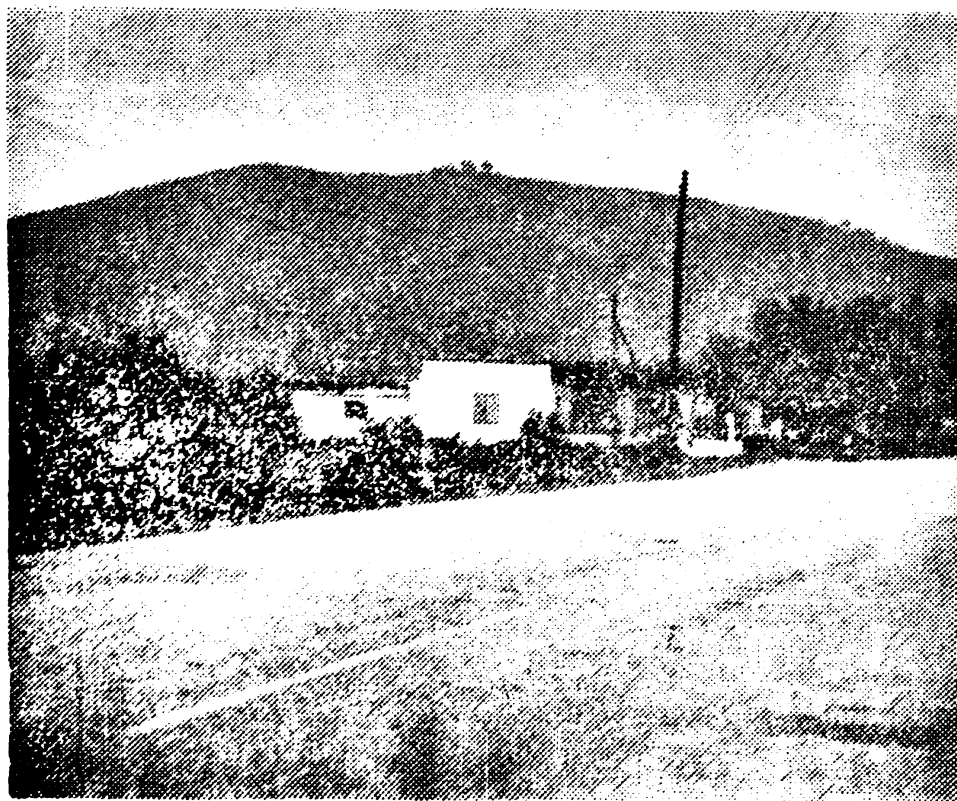
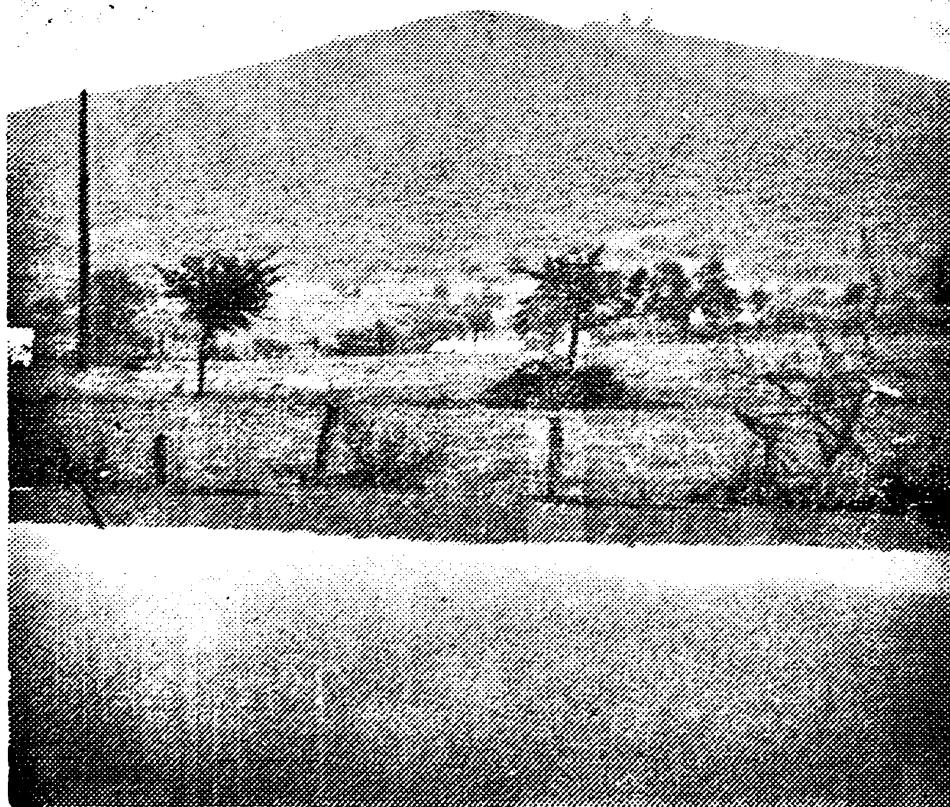
«Θὰ ἰδῆς πόσον καλῶς θὰ συνεργ-
ασθῶμεν. Θὰ καταστῶμεν καὶ οἱ
δύο Στρατηγοὶ Στρατιᾶς καὶ κατό-
πιν Στρατάρχαι τῆς Ἰταλίας». Ἐ-
φαίνετο ἀπηχῶν τὰς ὑποσχέσεις
τοῦ Μουσολίνι.

Αρ. 178 — Το κλίμα στο βόρειο τμήμα της οροσειράς Στάβρου. Η μέση ετήσια βροχόπτωση είναι 1.200 χιλ. Στη δεξιά πλευρά ορί-
στερά το Χανι Καρυγκούνη. Δεξιά ο όρμος ανοίγει για Κόνιτσα — Κορίνθου. Αριστερά για
Χανι Δελβιάνι — Κασαβιά — Άργυροκάστρο. (Άρχιτο Γ. Χ. Κατσιμήτρου)

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ἄριθ. 179.— Τὸ Καλπάκι ὅπως ἔχει ἐξελιχθῆ σήμερα.
(Ἄρχειο Ἀλέκ. Τσουκανέλη)

7.7 712 23 30 Δεκεμβρίου 1940

Αγαπημένε μου εγγόνη.

Έχουν υποφέρει τον καιρό να πορευομαι
μετα με τα κούτσουρα και να αναστα-
θω με μια δίκη συνήθεια αυτή εγώ
και να φανταστώ με τη πολεμική δια-
κρίση.

Χάρη σου που εβδαισάτε μαζί μαζί
δεν είχαμε πια και να εβδαισάτε
από.

Ίδιόγραφη επιστολή του Στρατηγού Χ. Κατσιμήτρου προς τη σύζυγό του. Με ολύμπια άταραξία και αυτοπεποίθηση εκφράζεται στη δίνη του πολέμου για τη Νίκη. (Άρχειο Γ. Χ. Κατσιμήτρου)

.....
Μην ανησυχής, καλά πάνε τα πράγματα. Το σχέδιόν μου εφαρμόζεται όπως έχει καθορισθῆ έκ τῶν προτέρων μη πιστεύεις καμμίαν διάδοσιν, γιατί όλα είναι φῆμαι ἀδέσποτοι.

Κρατάμε καλά και ἐντός ὀλίγου θά τοὺς κανονίσωμε ὅπως χρειάζε-

ται. Ἐξαιρετικὴ εἶναι ἡ δρᾶσις τοῦ Πυροβολικοῦ μας τὸ ὁποῖον ἔχει καταστρέψει ἄρκετὰ ἄρματα μάχης τοῦ ἐχθροῦ και τὸ βαρὺ πυροβολικόν του τὸ ἐσίγησε.

Σὲ ἀσπάζομαι
Χαράλαμπος

Μιά άγνωστη έπιστολή του Ἄρχηγου του Πυροβολικού

Στρατηγου Παν. Μαυρογιάννη

Ἐν Πτολεμαίδι τῆ 24 Νοεμβ. 1960

Πρὸς

Τὸν Στρατηγὸν

Κύριον Κατσιμητрон Χαρ.

Ἄ θ ή ν α ς

Στρατηγέ μου,

Μέ ιδιαίτεράν χαράν εἶδα τὴν ἀπονομὴν εἰς Ὑμᾶς τοῦ μεταλλείου τῆς Πόλεως Ἰωαννίνων, τὸν κατὰ πάντα ἄξιον, ὡς ὑπερασπιστὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ ιδιαίτέρως τῆς Ἠπειρου, Στρατηγὸν Διοικητὴν τῆς ἠρωϊκῆς VIII Μεραρχίας τῶν Ἠπειρωτῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1940 — 1941.

Εὐχομαί μακροζωΐαν μὲ τὴν συνείδησιν ἤρεμον διὰ τὴν κοινὴν ἀναγνώρισιν τῶν προσπαθειῶν Σας γιὰ τὴν Πατρίδα.

Δὲν ὑπῆρξατε μόνον ἡγέτης ἀλλὰ Πατέρας τῶν Ἠπειρωτῶν καὶ τῆς Μεραρχίας Σας.

Ἄν δὲν εἴσθε Σεῖς ἐπὶ κεφαλῆς τῆς VIII Μεραρχίας, κανεῖς μας ἐκ τῶν Συνεργατῶν Σας, δὲν θὰ εἶχε τὰ φτερὰ ἀνοικτὰ γιὰ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν ὅτι μπορούσε ἕκαστος περισσότερον.

Σεῖς μὲ τὴν καλωσύνην, τὴν Πατρικὴν ἀγάπην καὶ στοργήν, τὸν πόνον γιὰ τὴν Πατρίδα, μᾶς δείχνατε χωρὶς νὰ μᾶς μιλάτε τὸν δρόμον

τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος καὶ διὰ τὸν ὁποῖον φροντίσαμε ὅλοι μας νὰ καλύψωμεν ἀπολύτως τὰς τόσας ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος. Ἐλάχιστα τὰ μέσα ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε ἀποδοτικά.

Λυπήθηκα ἐξαιρετικὰ γιὰ τὸ ὡς συνήθως μία δρᾶξ θερμοαίμων καιροσκόπων Ἑλλήνων παραγνωρίσασα τὸν πατριωτικὸν Σας Παλμὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Λαὸν ποῦ γιὰ λίγες μέρες θελήσατε νὰ τὸν ἀνακουφίσετε, Σᾶς ταλαιπώρησε ἐξαιρετικὰ. Καὶ πάλιν ὅμως μὲ τὴν στωϊκότητά Σας ἢ ὁποῖα Σᾶς διέκρινε καὶ μὲ ὁδηγὸν τὸ παράδειγμα τοῦ Θεανθρώπου, ποῦ ἐσταυρώθη γιὰ τὸ ΚΑΛΟ τῆς Ἀνθρωπότητος, ὑπομείνατε τὴν μεγάλην Σας ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΝ μὲ τὴν συνείδησιν ἡσυχον ὅτι πᾶν ὅτι ἐπράξατε εἶχε μόνον κίνητρον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν δοκιμαζόμενον Λαὸν τῆς.

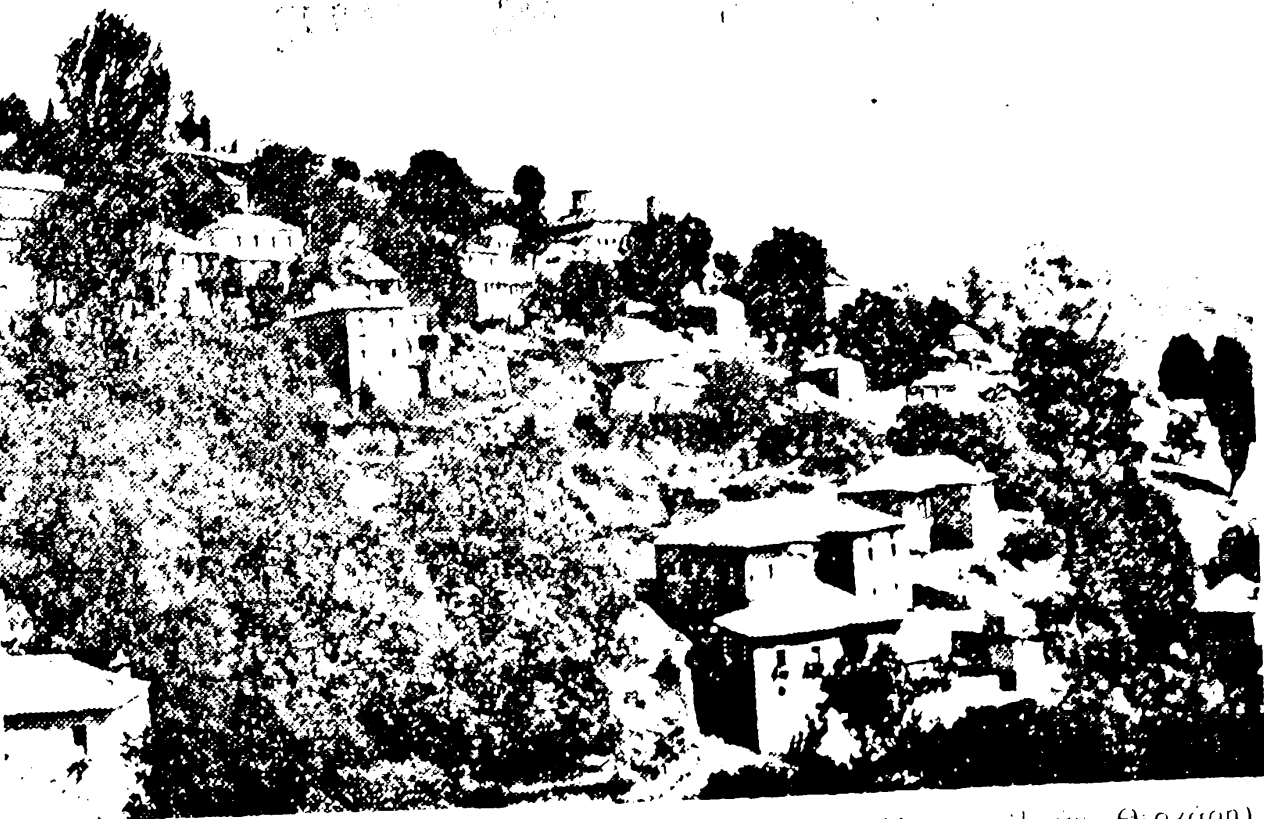
Μὲ ἱκανοποιεῖ ὅθεν ἐν τέλει τὸ γεγονὸς ὅτι φεύγοντας κάποτε Σεῖς ἀπὸ τὴν ζωὴν, ὅπως ὅλοι μας, θὰ φύγετε μὲ τὴν συνείδησιν ἡσυχον ὅτι μόνον τὸ καλὸν τῆς Ἑλλάδος ἐπεζητήσατε κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην περίοδον.

Μὲ σεβασμὸν καὶ ἀγάπην

ΠΑΝ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

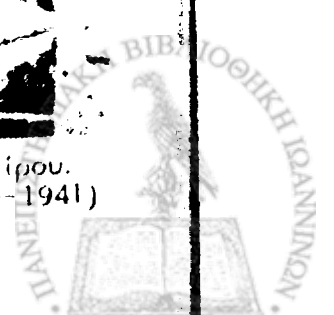

Ἄριθ. 180. Μερικὴ ἀποψη Καλαρριζῶν.

(Ἀρχεῖο Ἰωάν. Θεογάρη)

Ἄριθ. 181. Βυζαντινὸς Ναὸς "Ἄνω Λαμπρόσου (Σταυροῦ) Βορ. Ἠπείρου.
(Ἀρχεῖο Γ. Πανταζίδη 1863-1941)

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ἄριθ. 182.— Ὁ Σπυρίδων μιλάει στὰ ἐγκαίνια τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου Ἰωαννίνων.
(Ἄρχεῖο Ἄλ. Χ. Μαμπούλου)

Ἄριθ. 183.— Ναός Ἁγίου Νικολάου Καλαρρυτῶν.
(Ἄρχεῖο Ἰωάν. Θεοχάρη)

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΥΡΟΒΟΛΑ ΚΑΙ ΜΙΑ "ΑΓΝΩΣΤΗ," ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ κ. ΘΕΟΦ. ΑΘ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Μερικὲς φορές ἔρχονται στὸ φῶς γεγονότα, τοῦ ἀπώτερου κάπως παρελθόντος, τὰ ὁποῖα ὁ πολὺς κόσμος ἀγνοοῦσε καί, κατὰ κύριο λόγο, οἱ νεώτεροι.

Ἔτσι συνέβη καὶ μὲ τὴν ἀπὸ τηλεοράσεως κατατόπιση, πλὴν ἄλλων καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τὰ χιτλερικά στρατεύματα ἐξόντωση, «ἐν ψυχρῶ», τῶν ἀνδρῶν τῆς ἰταλικῆς μεραρχίας «Ἄκουϊ» στὴν Κεφαλληνία τὸ ἔτος 1943. Ἡ παρουσίαση συγγενῶν τῶν ἐκτελεσθέντων καὶ συμπολιτῶν τους, μὲ ὅλα τὰ λοιπὰ, γέμιζε φρίκη τὸν θεατὴ καὶ δημιουργοῦσε μερικὰ ἔρωτήματα.

Βασικὸ ἀπὸ αὐτὰ ἦταν, σχετικὰ μὲ τὴν ἀναποφασιστικότητα τῶν κατὰ πολὺ πολλαπλασίων καὶ ὀπλισμένων Ἰταλῶν ν' ἀντιδράσουν ἔγκαιρα καὶ ὁμαδικὰ ἀπέναντι στὰ χιτλερικά τέρατα.

Συμπαθεῖς, ἐξάλλου, οἱ ἐμφανισθέντες Ἰταλοὶ στὴν καθυστερημένη χρονικά, προσπάθειά τους νὰ φανοῦν ὅτι, ὡς λαός, δὲν συνετάσσοντο μὲ τίς χρόνιες ἐπιδιώξεις τοῦ Μουσολίνι καὶ τῆς κλίκας του, νὰ ὑποτάξουν καὶ καταστρέψουν τὴ

χώρα μας, στὸ εὐρύτερο πλάνο τοῦ «ζωτικοῦ των χώρου» ποὺ θεμελιώσαν, τόσο στὴν Ἀφρικὴ ὅσο καὶ στὴν περιοχὴ τῆς Βαλκανικῆς γιὰ τὴν ἐναπόθεση τῶν πληθυσμιακῶν τῆς Ἰταλίας πλεονασμάτων.

Ἐπειδὴ, ὅμως μὲ τὴν ἐπέτειο τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ἀναφέρθηκαν πολλὰ παραδείγματα αὐτοθυσιῶν καὶ ἄλλα, ποὺ συνδυάζονται μὲ τίς αἰώνιες ἑλληνικὲς ἀρετὲς τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴ δημοκρατία, ἀξίζει ἢ μεταξὺ πλείστων ὁμοίων, μνεῖα μιᾶς περιπτώσεως, κάπως ἐξωχρῆς, ποὺ ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἠρωϊσμοῦ, ἠθικῆς εὐαισθησίας καὶ αὐτοθυσίας.

Συγκεκριμένα: "Ὅταν τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1941 οἱ «ἠρωϊκοὶ» Ἰταλοὶ ποὺ θεώρησαν ὅτι, δῆθεν, «νίκησαν» τὸν ἑλληνικὸ στρατό, μὲ τὴν ἐξοδὸ τους ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς περιοχῆς τῆς ὑποδούλου Βορείου Ἡπείρου, ὅπου εἶχαν στριμωχθεῖ, ξεχνοῦσαν ὅτι αὐτὸ ἐγένετο χάρι στὸ ἐκ τῶν ὀπισθεν χτύπημα ποὺ κατέφεραν κατὰ τοῦ στρατοῦ μας οἱ χιτλερικοὶ συνεργάτες τους. Τότε

(Ἀπρίλιος τοῦ 1941) ὑπεχρεώθη ὁ στρατός μας νὰ παραδώσει στοὺς Ἴταλοὺς «νικητὲς» τὰ ὄπλα του, ἤ-τοι τουφέκια, πολεμοφόδια καὶ ἄλ-λα καὶ κυρίως τὰ περίφημα ἑλλη-νικά πυροβόλα, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸ ἑξάμηνο τοῦ πολέμου, ἔτρεμαν, ὡς ἐκ τῆς εὐστοχίας τους, οἱ Ἴταλοὶ «νικητὲς» μας.

Αὐτὰ τὰ πυροβόλα ἦσαν τὰ πε-ρίφημα κανόνια «Σκόντα», τὰ ὁποῖα εἶχαν παραγγελθεῖ στὰ ὁμώνυμα τσεχοσλοβακικά ἐργοστάσια ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Πάγκαλο (τὸν ὀργα-νωτὴ τῆς Στρατιᾶς τοῦ Ἑβρου τὸ 1922), κατὰ τὸ 1926 ὅταν, γιὰ λίγο σχετικά χρόνο, ἄσκησε ἐξουσία ὡς πρωθυπουργὸς καὶ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας.

Ἡ ἀξία αὐτῶν τῶν κανονιῶν εἶ-χε πληρωθεῖ, μὲ τὴν παραλαβὴ τους, ἐξ ὀλοκλήρου, ἀπὸ τὸν ἰδρώ-τα τοῦ λαοῦ μας.

Καὶ τώρα ὡς πρὸς ἓνα σημεῖο τῆς «τελετῆς» παραδόσεως τῶν κα-νονιῶν:

Τὴν Α΄ Μοῖρα Πεδινοῦ Πυροβο-λικοῦ, πού ὑποστήριζε καὶ αὐτὴ μαζί μὲ ἄλλες, τὰ προωθούμενα στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Βορείου Ἠπει-ρου πεζικά μας τμήματα, διοικοῦ-σε ὁ ταγματάρχης Βερσῆς. Ἡ μετὰ τὴν συγκέντρωση τῶν κανονιῶν πα-ράδοση προὔπεθετε, ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς, τὴν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τῆς Πυροβολαρχίας ἀφαίρεση καὶ κα-ταστροφή τῶν κλειστῶν τῶν πυρο-βόλων. Ὅπερ καὶ ἐγίνε. Μετὰ τὸ τελετουργικὸ αὐτὸ καὶ τὴν ἀχρή-

στευση τῶν κανονιῶν, ὁ ἀείμνηστος Βερσῆς ἀποσύρεται πρὸς τὸ χῶρο τῶν τελευταίων κανονιῶν καὶ σιω-πηλός, ἐνώπιον τῶν ἀνδρῶν του καὶ τῶν λοιπῶν ἀξιωματικῶν, ἐξά-γει τὸ περίστροφό του, τὸ στηρίζει στὸν κρόταφο καὶ αὐτοκτονεῖ. Πε-ριττεύει τώρα νὰ ποῦμε ὅ,τιδῆποτε ἄλλο. Ἔνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἤ-ρωες. Τοῦ ἀνήκει κάποια τιμὴ, ἴσως στὸ χῶρο τοῦ ἐκούσιου θανάτου του, μιά καὶ ὁ χῶρος αὐτὸς εἶναι λίγο ἐντεῦθεν τῶν συνόρων μας μὲ τὴ Βόρειο Ἠπειρο.

Καὶ τώρα, ὡς πρὸς τὴν τύχην αὐ-τῶν τῶν κανονιῶν: Στὴν ἀπὸ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον ἐξεληθούσα νικήτρια Ἑλλάδα, ὑπεχρεώθη, μὲ τὶς συνθήκες εἰρήνης, ἡ ἠττημένη Ἴταλία νὰ καταβάλει τὸ ποσὸ τῶν ἐπανορθώσεων, πού σὲ καμιά περί-πτωση δὲν ἐπρόκειτο ν' ἀποκατα-στήσει, τὶς πρωτοφανεῖς καταστρο-φές, σὲ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ἀνθρώπι-να θύματα, πού διέπραξαν εἰς θά-ρος μας οἱ Ἴταλοί.

Ὁ μακαρίτης Κ. Δοξιάδης ἦταν ἐκεῖνος πού, ὡς μόνιμος ὑφυπουρ-γὸς Συντονισμοῦ τῶν κυβερνήσεων Σοφούλη καὶ μεταγενεστέρων, διε-πραγματεύθη στὴ Ρώμη τὸν τρόπο ἀξιοποιήσεως, ὑπὸ τῆς χώρας μας, τοῦ κονδυλίου τῶν ἐπανορθώσεων (ἢ ἀποζημιώσεων, ὅπως ἐλέγον-το).

Τότε, ἐπ' εὐκαιρία, ὁ Κ. Δοξιά-δης ἔθεσε καὶ τὸ θέμα ἐπιστροφῆς

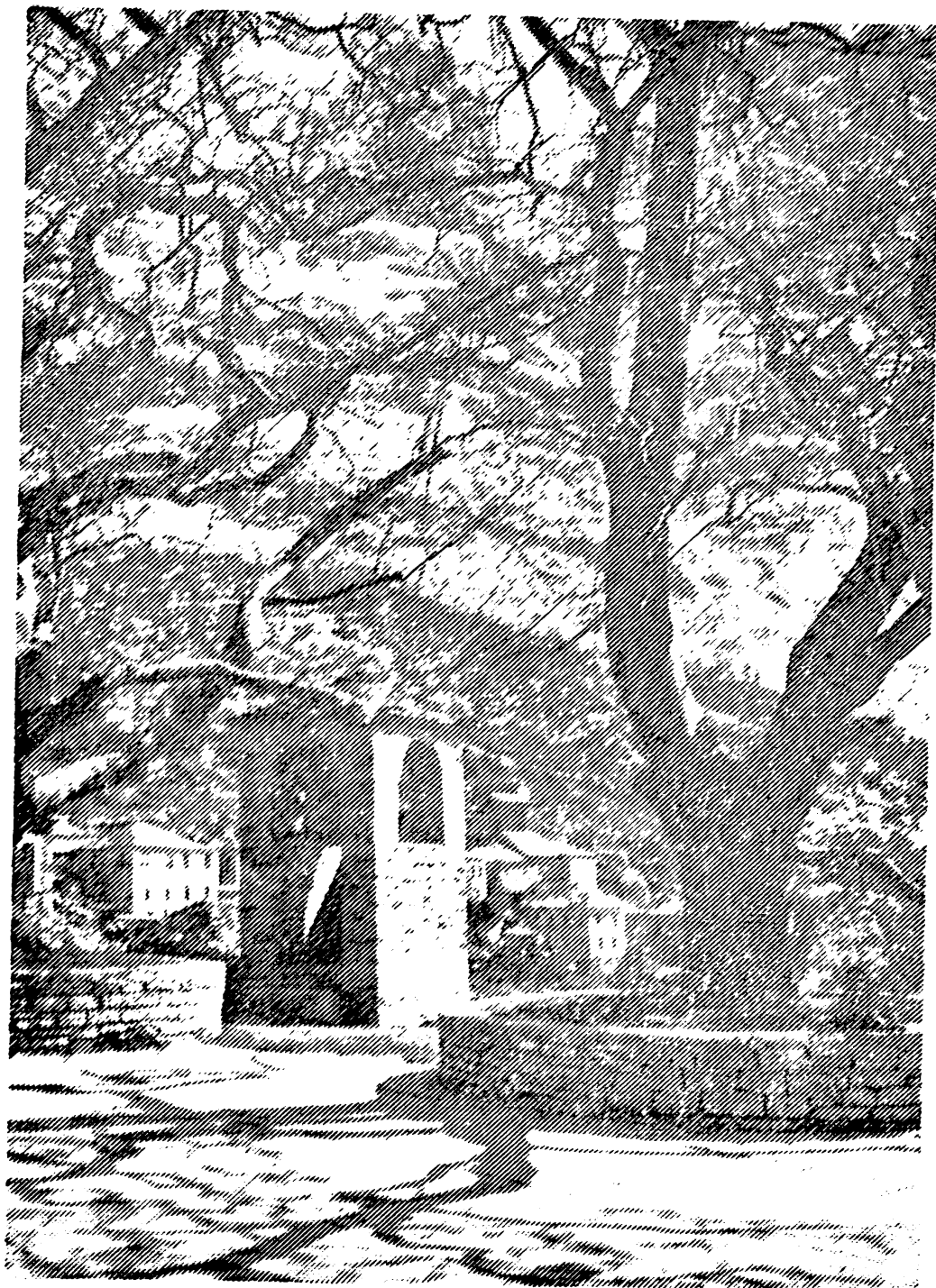
Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ἄριθ. 184.— Στὸ χιονισμένον Δρίσκο.
(Ἄρχειο Ἄποστ. Βερτοδούλου)

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ἄριθ. 185. — Πλατεῖα Πατίγκου Ζαγορίου.
(Ἄρχειο Ἄποστ. Βερτοδούλου)

τῶν κανονιῶν αὐτουσίῳν θέβαια καὶ ὄχι κατ' ἀξίαν. Οἱ «νικητῆς» Ἴταλοι τὰ εἶχαν καὶ τὰ ἔχουν ἐπιμεριστικῶς τοποθετημένα στὰ πολεμικά τους μουσεῖα, ὅπου, πρὸ 30 ἀκριβῶς ἐτῶν, εἶχα δεῖ μερικὰ στὴ Ρώμη, μὲ ἐνδείξεις ὅτι προήρχοντο ἀπὸ τὰ λάφυρα τῆς ἐν Ἀλβανία «νίκης» τῶν Ἰταλῶν κατὰ τῶν «ἡττηθέντων» Ἑλλήνων!

Οἱ τυχόν Ἕλληνες, ἰδίως δὲ νεαροί, διερχόμενοι ἀπὸ τὴν Ἰταλία ἢ σπουδάζοντες ἐκεῖ, ἐνδέχεται καμιά φορὰ νὰ θρεθοῦν σὲ τέτοιο μουσεῖο. Ἐπόμενο, λοιπόν, νὰ θεωρήσουν ὅτι ἀσφαλῶς κάποιος ψεύδεται, μὲ διαστρέβλωση τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ποὺ ἔλαβαν χώρα στὴ δευτέρα χρονιά τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Σὲ κάποιους ἀρμοδίους ἴσως ἀνήκει κάποια κρίση γιὰ τὰ ὡς ἄνω κανόνια — πυροβολαρχίες μας. Τώρα ποὺ τὰ γεγονότα στὸν ἐξωτερικὸ τομέα ἔρχονται καὶ γιὰ τὴ χώρα μας ἀλλεπάλληλα, ἀνήκει ἢ ἀπὸ κάθε πλευρὰ μελέτη τῆς ἰδιοτυπίας τῆς γεωπολιτικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος, τόσο ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς μας (Σχολὴ Ἐπιτελῶν Ἐθνικῆς Ἀμύνης) ἰδίως τῶν ἀνωτάτων καὶ ἀνωτέρων κλιμακίῳν, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρμόδιους πανεπιστημιακούς μας δασκάλους.

Ἄν στὴν ἐκτίμηση τῶν καθημερινὰ ἀναπροσαρμοζομένων ἐξελίξεων στὸν γεωπολιτικὸ μας χῶρο γινόταν ἐπαναπροσφυγὴ στὸν Ἑλευθέριο Βενιζέλο καὶ τὶς ἐκτιμήσεις του, θετικὴ θὰ προέκυπτε ὠφέ-

λεια, κάνοντας ἰδίως συσχετισμὸ πρὸς τοῦτο καὶ μὲ ὅσα σοφὰ γιὰ τὸν Μεγάλον Κρῆτα καὶ τὴν ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ στὸν μεσογειακὸ χῶρον ἔχει διατυπώσει ὁ ἀείμνηστος καθηγητῆς τῆς Γεωοικονομίας Κ. Σφυρῆς, στὸ ἔργο του «ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις ἢ Ἑλλάς εἶναι βιώσιμος» (Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν) τοῦ Δημ. Καλιτσουνάκι (τόμος II, τεύχος Γ' Ἰουλίου-Σεπτεμβρίου 1931)

Οἱ ἱστορικὲς ἐξελίξεις ἀπαιτοῦν ἔγκαιρη ἐκτίμηση (καὶ ἀντικειμενικὴ) τῶν θεμάτων, ἐφόσον — ἂς μὴ τὸ ξεχνοῦμε ποτὲ — ὁ Κ. Καραμανλῆς στὸν δέοντα χρόνον μᾶς ἀνοιξε τὸ δρόμον γιὰ μιὰ πορεία ἀσφαλέστερη.

(«Καθημερινή» 3.11.1981)

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Τὰ βιογραφικά τοῦ Σωτηρ. Δάκκηρῃ στὸ προηγούμενον Τεύχος εἶναι ἀπὸ τὸ ἀξιόλογο ἔργο τοῦ Βασ. Κραψίτη «Λόγοι τῆς Ἡπείρου» Α' καὶ Β' τόμος.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώσται νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνση.

Ἡ Ἱεραρχία γιὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸ

Μὲ καθυστέρηση 14 ἐτῶν (1967 --- 1981 ἀπὸ τότε πὺ ἡ Ἀλβανία ἔχει κηρυχθεῖ τὸ μοναδικὸ στὸν κόσμῳ ἀθεϊστικὸ καὶ ὄχι ἀνεξίτητο κράτος, ὅπως τὰ κράτη τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ), ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος στή συνεδρίασή της τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1981, ἐξέδωτε τὸ παρὰ κάτω Ψήφισμα γιὰ τὸ θρησκευτικὸ διωγμὸ στή Βόρειο Ἡπειρο:

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ ἄφατον ὀδύνην παρακολουθεῖ τοὺς διωγμούς, τοὺς ὁποίους ὑφίσταται ὁ Ὀρθόδοξος Ἑλληνισμὸς τῆς Βορείου Ἡπείρου ὑπὸ τὸ ἄθεον καθεστῶς τοῦ Ἐμβέρ Χότζα.

400.000 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, μὲ μακραίωνα χριστιανικὴν, ἑλληνικὴν καὶ πολιτιστικὴν παράδοσιν, ὑποχρεώνονται θαναύσως νὰ ζοῦν χωρὶς Θεὸν καὶ Θρησκείαν. Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ οὔτε εἰς Ἐπίσκοπος σήμερον. Ἀπαντες οἱ ἱερεῖς ἀπεσχματίσθησαν καὶ οἱ ναοὶ ἐκλείσθησαν ἢ μετεβλήθησαν εἰς μουσεῖα καὶ κέντρα ψυχαγωγίας. Τοιουτοτρόπως ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν οἱ πιστοὶ μένουν ἀλειτούργητοι, ἀκοινωνητοί, ἀβάπτιστοι, ἀκήδευτοι, χωρὶς Χριστοῦγεννα καὶ Πάσχα καὶ ἄλλας ἑορτάς. Συγχρόνως δὲ κατὰ χιλιάδας ἐξορίζονται καὶ φυλακίζονται διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον ὅτι εἶναι χριστιανοὶ καὶ Ἕλληνες. Τοιαύτη

καταπίεσις τοῦ θρησκευτικοῦ συναίσθηματος εἰς οὐδὲν τῶν ὑπαρχόντων ἀθέων ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων παρατηρεῖται.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπευθυνομένη διὰ τοῦ παρόντος πρὸς τὸ σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὰς λοιπὰς Αὐτοκεφάλους Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, τὸν Ὀργανισμὸν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ τὴν παγκόσμιον κοινὴν γνώμην, ἀφ' ἐνὸς μὲν καταγγέλλει τοὺς διωγμούς καὶ τὰς πιέσεις εἰς θάρος τοῦ Ὀρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ζητεῖ τὴν παρέμβασιν πάντων παρὰ τῆ Κυβερνήσει τῶν Τιράνων, ὅπως παύσουν οἱ ὡς ἄνω διωγμοὶ καὶ καταστοῦν σεβαστὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα προβλέπονται ἀπὸ τὰς διεθνεῖς συμβάσεις περὶ Βορ. Ἡπείρου, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν σχετικὴν παγκόσμιον διακήρυξιν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ἰδιαιτέρως ποιεῖται ἔκκλησιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ ὅλα τὰ κόμματα τῆς Πατρίδος μας, ὅπως ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων ἀπαιτήσουν ἀπὸ τὸ καθεστῶς τῆς Ἀλβανίας τὴν ἀποκατάστασιν τῶν θρησκευτικῶν (ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 37)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

ΤΗΣ κ. ΕΛΣΑΣ ΓΑΛΑΝΙΔΟΥ - ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από προηγούμενο)
ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

Στήν ψυχή τοῦ νέου ἀνθρώπου, στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἀνάπτυξής του, ἀλλὰ καί στὰ ἐπόμενα, ἀναπτύσσονται τὰ καλὰ συναισθήματα, διαμορφώνεται καί καλλιεργεῖται ὁ χαρακτήρας του, πού δέν εἶναι ἄλλος καί στήν Ἡπειρο, ἀπ' ὅτι σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα, ὁ φιλότιμος, ἐργατικός καί τίμιος Ἕλληνας.

Ἕνας ἀπό τοὺς ἰσχυρότερους δεσμούς εἶναι ἡ ἀδελφική ἀγάπη. Μὲ δύναμη καί παραστατικότητα τὸ Ἡπειρωτικὸ τραγούδι δείχνει τὴν ἀδελφική ἀγάπη σὲ ὅλο της τὸ μεγαλεῖο.

Τ' ἀδέλφια σκίζουν θουνά, ξερριζώνουν δέντρα, τὰ βάζουν ἀκόμη καί μ' αὐτὸν τὸ χάρο γιὰ νὰ γλυτώσουν τὴν ἀδελφή τους καί γιὰ ὅποιον ἀμφιβάλλει γι' αὐτὴ τὴν ἀγάπη, ὁ λαός μας τὸν στέλνει στὸ ἀνάθεμα!

«Ἀνάθεμά τον πού τὸ εἶπεῖ —

«τ' ἀδέρφια δέν πονιοῦνται»,
τ' ἀδέρφια σκίζουν τὰ θουνά
καί δέντρα ξερριζώνουν,
τ' ἀδέρφια ἐκυνηγήσανε κ' ἐνίκησαν τὸ Χάρο.

Δυὸ ἀδέρφια εἶχαν ἀδερφή 'ς τὸν κόσμο ξακουσμένη,

τὴ φθόναγεν ἢ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἢ χώρα,
τὴ ζήλεψε κι' ὁ Χάροντας καί θέλει νὰ τὴν πάρει.

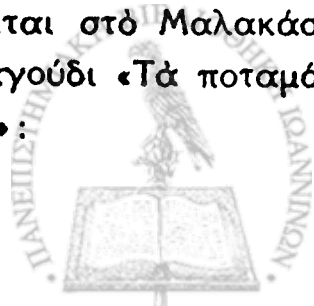
Στὴ συνέχεια ἡ κόρη τὸν παρακαλεῖ νὰ τὴν ἀφήσει λίγο, νὰ ἐτοιμαστεῖ καί τὴ Δευτέρα νὰ πάει μόνη της, ἀλλὰ μάταιος κόπος.

«Ἀπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κ' ἡ κόρη κλαίει καί σκούζει·
νὰ καί τ' ἀρέδφια πῶφτασαν ψηλά 'π' τὸ κορφοβούνη
τὸν Χάροντα κυνήγησαν καί γλύτωσαν τὴν κόρη.

ἸΑραβ. 456, σελ. 275

Ἄλλὰ καί ὅταν τ' ἀδέλφια βρεθοῦν μπροστά στὸν κίνδυνο, μπρὸς στὰ στοιχεῖα τῆς φύσης, πού μανιασμένα λυσομανοῦν καί πού μπροστά τους ἡ ἀνθρώπινη παρουσία ἐκμηδενίζεται καί τότε ἀκόμα δέν ἐγκαταλείπουν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, μὰ προτιμοῦν ἐνωμένα νὰ σωθοῦν, νὰ μὴ χωρίσουν, κι' ἄς ξέρουν πῶς στὸ τέλος θὰ χαθοῦν.

Νὰ πῶς σώζεται στὸ Μαλακάσι Ἡπείρου τὸ τραγούδι «Τὰ ποταμόπνιχτα ἀδέρφια»:

«Μάνα μουγκρίζουν τάϊβουνά,
 μάνα βογκᾶν οἱ λόγκοι,
 καὶ κατεβάζει ὁ ποταμὸς τὸ θάλ-
 το γιὰ νὰ πνίξει»
 φέρνει λιθάρι' ἄρρίζωτα, δέντρα
 ξερριζωμένα,
 σέρνει καὶ μιὰ γλυκομηλιά' ἔς τὰ
 μῆλα φορτωμένη
 καὶ ἔς τὰ χοντρά κλωνάρια τῆς
 δυὸ ἀδέρφι' ἀγκαλιασμένα·
 τὸ δόλιο τὸ μικρότερο ἔλεγε τοῦ
 μεγάλου:
 —Κράτει, ἀδερφέ μου, κρέτειε με
 κράτειε νὰ σὲ κρατήσω»...

Καὶ τοῦ φωνάζει πὼς ἂν τώρα χω-
 ριστοῦν δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ ξα-
 ναῖδωθοῦν, καὶ ὁ λαϊκὸς ποιητῆς μὲ
 δυὸ μονάχα στίχους στέλνει τὴν
 τραγικὴ εἶδηση τοῦ χαμοῦ τους, σὲ
 ποιὸν ἄλλο ἀπὸ τὴν μάνα;

«Ποιὰ μάνα εἶχε δυὸ παιδιά κ' ἔ-
 λαφοκυνηγοῦσαν;
 Πέτε τῆς μὴν τὰ καρτεράη καὶ
 μὴν τὰ παντεχαίνη».
 Ἄραβ. 468, σελ. 282.

Στὴν Ἠπειρο ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη
 εἶναι ἀκόμη πιὸ ἰσχυρὴ καὶ ἀπὸ τὴ
 δύναμη τοῦ ἐρωτικοῦ ἔνστικτου, ὅ-
 πως φαίνεται ἀπὸ τὸ τραγούδι «τ'
 ἀγαπημένα ἀδελφία καὶ ἡ κακὴ γυ-
 ναίκα», ὅπου θρῖσκονται ἀντιμέτω-
 πες οἱ δυὸ ἰσχυρὲς ἀγάπες, ἀδελφι-
 κὴ καὶ ἐρωτικὴ.

Σ' αὐτὸ ὁ μικρότερος ἀδελφὸς ἐ-
 ρωτεύεται παράφορα τὴ γυναίκα
 τοῦ μεγάλου τοῦ ἀδελφοῦ, αὐτὴ δὲν
 τὸν ἀποκρούει καὶ τοῦ ὑποδεικνύει
 νὰ τὸν σκοτώσει καὶ νὰ τὴν πάρει.

Ὁ νέος τυφλωμένος, γιὰ λίγο, ἀπὸ
 τὸ πάθος του, διάλεξε τὸν τόπο γιὰ
 τὸ κρίμα· τὰ πατρικὰ χωράφια, τὴν
 ἄδικη μοιρασιά.

Ἦρτε καιρὸς, μπρὲ Κωσταντή,
 καιρὸς νὰ χωριστοῦμε,
 ἔλα γιὰ νὰ μοιράσουμε τὸ πα-
 τρικό μας χτήμα-
 Ἄπὸ τίς ἄκρες πάρε σὺ κι' ἀπ'
 τοὺς παλιούς τοὺς ὄχτους
 κι' ὅπου καλὰ καὶ καρπερὰ στὸ
 μέρος τὸ δικό μου,
 κι' ὅπου ἄκρη καὶ περίτραφος
 στὸ μέρος τὸ δικό σου».

Ὁ μεγάλος ἀπορεῖ καὶ τοῦ λέει
 νὰ μοιράσουν μὲ λαχνὸ ὅπως κά-
 νουν ὄλοι, ἀλλὰ ὁ μικρὸς φωνάζει
 παθιασμένος:

«Πάρ' ἀπ' τίς ἄκρες Κωσταντή,
 γιὰτι θὰ σκοτωθοῦμε».

Συνετὸς καὶ ψύχραιμος ὁ μεγά-
 λος, μὲ ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς
 τὸν μικρότερο ἀδελφὸ του, ὄχι μό-
 νο ὑποχωρεῖ ἀλλὰ τοῦ παραχωρεῖ
 τὰ πάντα:

«Χαλάλι σου, ἀδελφούλη μου, κι
 ὄλα δικά σου νᾶναι
 παρὰ νὰ ξεχωρίσουμε πάρε καὶ
 τὸ δικό μου».

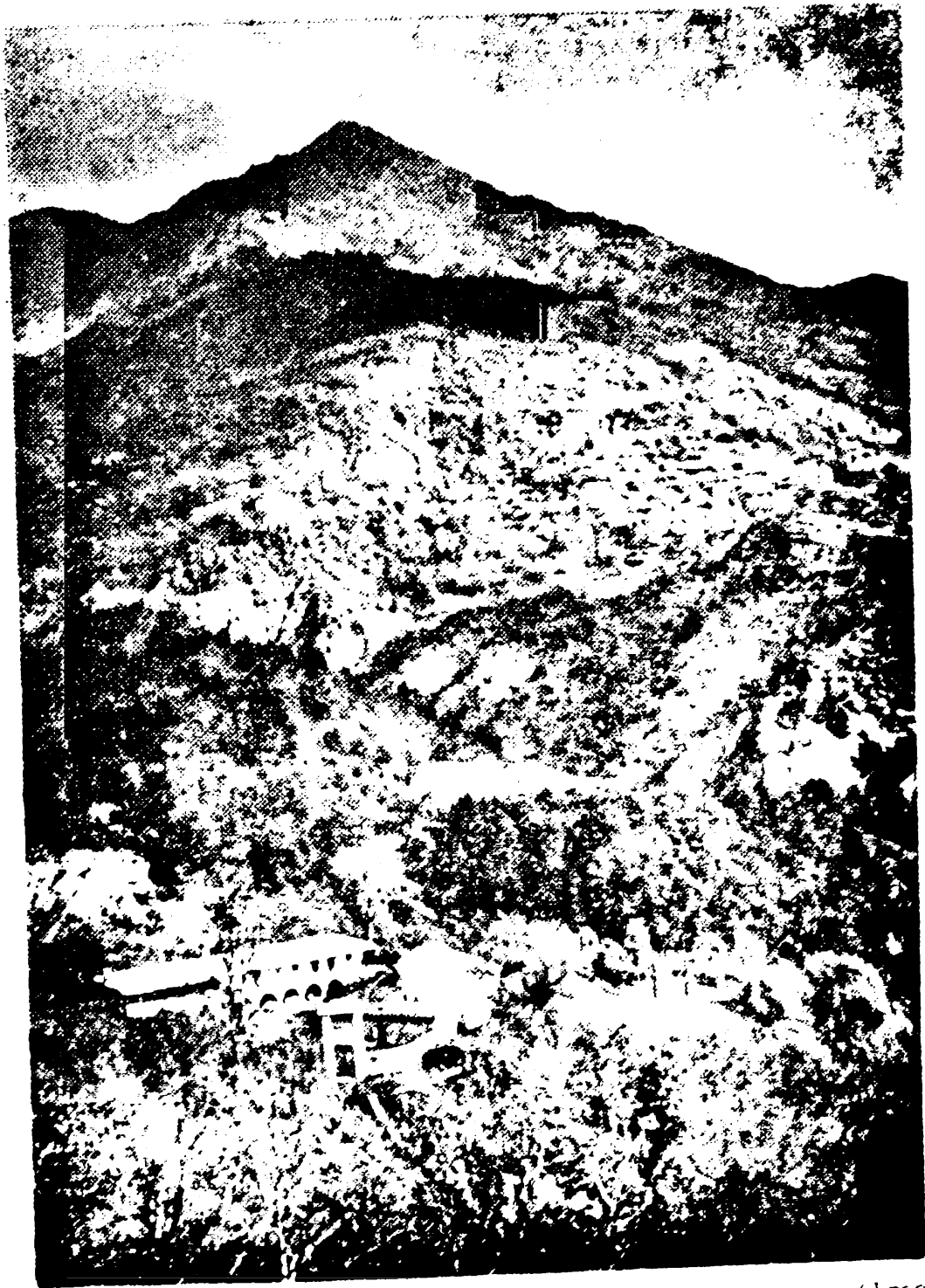
Ὁ μικρὸς τότε συνέρχεται, τρέ-
 χει γρήγορα ἔξω καὶ κεῖ:

«Ἄπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε, λια-
 νά, λιανὰ τὴν κόβει».

Σ' ἓνα ἄλλο τραγούδι, «Ὁ Ἄν-

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ἄριθ. 186.— Μονὴ Μακρίνου. Στο βάθος τὸ Ἐλατοχώρ. (Ιερ-
νέσι) Ζαγορίου. (Ἀρχεῖο Ἀπ. Βερτοδούλου)

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ἄριθ. 187.— Πράμαντα. Ἡ θύση «Ἀράπης» τῆς Κεντρικῆς Πλατείας.
(Ἄρχεῖο Ἄπ. Βερτοδούλου)

δροῦτσος ἢ ὁ ἀδελφοκτόνος», πού τραγουδιέται σὲ ὄλη τὴν Ἡπειρο καὶ ἀπὸ κάθε φυλῆ, καὶ πού συνήθως χορεύεται καὶ στὰ Γιάννενα ἀπὸ γυναῖκες (Ἀραβ. 119, σελ. 102—103), ὁ ἕνας ἀδελφὸς εἶναι ὁ Ἄνδροῦτσος ὁπραματευτῆς καὶ ὁ ἄλλος εἶναι ὁ κλέφτης στὰ θουνά. Ὁ Ἄνδροῦτσος γυρνάει στὸν τόπο του μὲ τὰ δεκαοχτῶ μουλάρια του γεμάτα μὲπραμάτειες, ἀλλὰ στὸ δρόμο ἀποκοιμήθηκε πάνω στὴ μούλα του καὶ αὐτὴ πῆρε λάθος δρόμο καὶ τὸν ἔφερε στὰ κλέφτικα λημέρια. Ἐκεῖ μὴ γνωρίζοντάς τον τὸν λάθωσε θανάσιμα ὁ καπετάνιος, ὕστερα ὅταν τὸν ρώτησε γιὰ τὸν τόπο του καὶ τὰ γονικά του, ἔγινε ἡ ἀναγνώριση, εἶχε χτυπήσει τὸν ἀδελφὸ του καὶ ἀμέσως:

«Στὴν ἀγκαλιὰ τὸν ἄρπαξε, καὶ
ἔς τὸ γιατρὸ τὸν πάγει.

—Γιατρέ μου, σὲ παρακαλῶ, για-
τρέ, σὲ παραγγέλλω,
νὰ μοῦ γιατρέψεις γλήγορα τοῦ-
τον τὸν λαβωμένον.

—Ἐγὼ πολλοὺς ἐγιάτρεψα, σφα-
γμένους, λαβωμένους,
μόν' τοῦτος δὲν γιατρεύεται, τ'
εἶν' ἀδερφοσφασμένος».

Ὁ καπετάνιος σὰν ἄκουσε τὴν ἀπάντηση τοῦ γιατροῦ ἀπελπίστηκε. Τί νὰ πεῖ στὴν μάνα καὶ στὸν κύρη του; Νὰ πεῖ ὅτι ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸ του; Στὴν ἀπελπισία του πάνω:

«Τὸ χρυσομάχαιρο ἔβγαλε, ἀπ'
τ' ἀργυρὸ θηκάρη,
ψηλά, ψηλά τὸ σήκωσε καὶ ἔς στὴν
καρδιά τὸ χώνει.

Τοὺς πῆραν καὶ τοὺς θάψανε τοὺς
δυὸ ἔς ἓνα μνημούρι,
κ' ἐκεῖ φυτρώνει καλαμιὰ, φυ-
τρώνει κυπαρίσσι,
λυγογυρίζ' ἢ καλαμιὰ, φιλεῖ τὸ
κυπαρίσσι».

Ὁ λαὸς μας θέλησε νὰ μικρύνει τὸ κακό, τὰ ἀδέλφια στὸ θάνατο εἶναι ἐνωμένα, γίνανε κυπαρίσσι καὶ καλαμιὰ καὶ εἶναι κοντὰ τὸ ἓνα στ' ἄλλο.

Εἶναι δὲ γεγονός, σὲ ὄλα τὰ μέρη τῆς πατρίδας μας, ὅτι ἡ πληγὴ πού θὰ γίνεῖ ἀπὸ ἀδελφὸ εἶναι ἀγιάτρευτη, εἴτε ἡ πληγὴ αὐτὴ ἔγινε μὲ λόγῳ ἢ ἔγινε μὲ ἔργο, πονάει πιὸ πολὺ ἀπὸ ὁποιοδήποτε χτύπημα τῆς μοίρας, ἐνῶ ὅταν ὑπάρχει ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη ὄλα εἶναι πιὸ εὐκόλα, ὄλα εἶναι κατορθωτὰ καὶ δυνατὰ, κι' ἀκόμη νικιέται κι' αὐτὸς ὁ Χάρος.

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ Ἡ ΕΡΩΤΙΚΑ

Ὁ Π. Παβολίνι μιλώντας γιὰ τὰ τραγούδια τῆς ἀγάπης μᾶς λέει :

«Ὁ ἔρωτας, πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο συναίσθημα, γεμάτος παλμὸ καὶ ἀντηχώντας στὶς παραλογές, ἐπικρατεῖ καὶ γεμίζει ἐξ ὀλοκλήρου τὰ τραγούδια τῆς ἀγάπης. Βλέπεις σ' αὐτὰ συγκεντρωμένα σὰν σὲ μωρδάτες ἀνθοδέσμες, σὰν σὲ ἀρμονικὰ στεφάνια, τὰ εὐγενέστερα λουλούδια τῆς ἐρωτικῆς ποίησης».

Ἔτσι καὶ στὰ Ἡπειρώτικα τραγούδια τῆς ἀγάπης, ἐκεῖνο πού τὰ διακρίνει εἶναι τὸ πάθος καὶ ἡ εὐ-

γένεια, είναι γοργά και ζωντανά, είναι γεμάτα από μια αίσθηση ζωής.

Οι εικόνες είναι πλούσιες και τρυφερές. Ο νέος λέει στην αγαπημένη του:

«Σύρε να είπης τῆς μάνας σου,
να μὴ μὲ καταριέται,
τί θὰ τὴν κάμω πεθερά, τί θὰ τὴν
κάμω μάνα,
ἴς τὴν κόρη της τὴ δεύτερη, σ' ἐ-
σὲ τὴ μαυρομμάτα,
πῶχεις τὸ μάτι σὰν ἔλῃ, τὰ φρύ-
δια σὰν γαιῖτάνι,
πῶχεις τὰ ματοτσούνουρα σὰ φρά-
γκικο δοξάρι.
Τὸ χέρι σου τὸ παχουλό, τ' ἄσπρο
καὶ τὸ δροσάτο,
να τὸ εἶχα γιὰ προσκέφαλο ἴς ἐ-
να μαρμαροβούνι...»

Ἄραβ. 234, σελ. 158

Ἡ δύναμη τῆς ζωῆς εἶναι μεγά-
λη, ὁ νέος καὶ ἡ νέα ἔχουν προβλή-
ματα, ἀνησυχίες, βρίσκουν διέξοδο
στὴ φιλία, στὴν ἀγάπη, ποὺ κύριο
χαρακτηριστικὸ εἶναι ἡ εὐγένεια, ἡ
ἀγνότητα γιὰ τὸν λατρευτὸ ἢ τὴν
λατρευτὴ τῆς καρδιᾶς τους, ποὺ
πολλές φορές φτάνει ἡ κόρη, ἀπὸ
τὴ σεμνότητά της νὰ ἀποκρούει τὸν
νέο:

«Μαῦρα ματάκια ποὺ εἶδα ἴγώ,
καὶ διάφορο δὲν εἶχα!
Μ' ἐπῆρε τὸ παράπονο κ' ἡ φλό-
γα τῆς ἀγάπης
καὶ πρὸς τὴν κόρη ἐσίμωσα καὶ
πρὸς τὰ μαῦρα μάτια.

Ἡ κόρη ἦταν φρόνιμη, φρόνιμη,
λογιασμένη.

Πίσω τραθήξου, φώναξε, τὸ χέρι
μὴν ἀπλώνης...»

Ἄραβ. 103, σελ. 141—142

Ὁ νέος συναντᾷ τὴν κόρη στὴν
πηγὴ ἢ στὴν θρύση ποὺ πάει γιὰ
νερὸ ἢ τὸ πρωὶ - πρωὶ ἢ τὸ θράδου
σὰν χάνεται ὁ ἥλιος. Ἄλλες φορές
τὴν βλέπει ποὺ κεντᾷ καὶ ὑφαίνει
τὰ προικιά της, θαμπώνεται ἀπὸ
τὴν ὁμορφιά της, τὴν ἐπαινεῖ, τὴν
δοκιμάζει.

Στὰ Κονιτσιώτικα τοῦ Ρεμπέλη
Νο 62 σελ. 42. Ὁ λεβέντης βλέπει
τὴν κόρη ποὺ πάει γιὰ νερό, θαμ-
πώνεται ἀπὸ τὴν ὁμορφιά της, ἀλ-
λὰ ἐκείνη δὲν ἐνδίδει καὶ τοῦ ἀ-
παντᾷ:

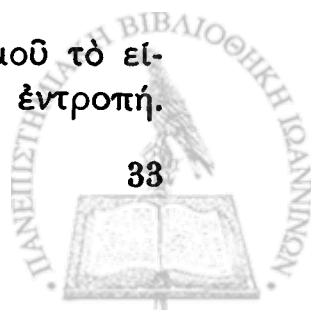
«...Δὲν ἔχ' ἄδεια, λεβέντη μου, νὰ
κοντοκαϊτερέσω
Ἐχω τὴ μπόμτσα στὴ φωτιά καὶ
τὸ ψωμί στὸ φοῦρνο,
ἔχω μαντήλι ποὺ κεντῶ, νύφη γιὰ
νὰ κινήσω».

Ἄλλες φορές ὁ νέος στέλνει προ-
ξενητάδες γιὰ νὰ τὴν κάνει γυναί-
κα του καὶ μερικές φορές στέλνει
τὴν ἴδια τὴ μάνα του.

—Τρελλάθηκα, μανούλα μου, γιὰ
μιὰ γειτονοπούλα μου!
...Ἄπο καιρὸ τὴν ἀγαπῶ, καὶ
ντρέπομαι νὰ τῆς τὸ εἰπῶ,
τρέξε, μανὰ μου, πὲς της το, κρυ-
φὰ κουβέντιασέ της το.

Παίρνει τὴ ρόκα της καὶ πάει θρί-
σκει τὴν κόρ' ὅπου κεντάει. Καὶ ἡ
κόρη τῆς ἀπαντᾷ:

—...Ἄν μ' ἀγαπᾷ, ἄς μοῦ τὸ εἰ-
πῆ, ἡ ἀγάπη δὲν ἔχ' ἐντροπή.

Ἄλλὰ καὶ ἡ κόρη ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμία της καὶ θέλει γιὰ ἄντρα ἕνα λεβέντη, τὸν γιὸ τοῦ πρωτολιχνιστῆ:

«Μάρω μ', μὴν κOURνιαχτίζεσαι
καὶ μὴ σέ ψένη ὁ ἥλιος!
—Τὸν κOURνιαχτὸ τὸν ἀγαπῶ, τὸν
ἥλιο ἄγω τὸν θέλω,
γιατὶ τὸν πρωτολιχνιστὴ θέλω νὰ
πάρω γι' ἄντρα...»
Ἄραβ. 202, σελ. 141

Ἄλλες φορές εἶναι τόση ἡ ἀπελπισία τῆς νέας ποὺ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸν καλὸ της, ποὺ δὲν λογαριάζει τὴ φουρτουνιασμένη θάλασσα, θὰ κάνει θάρκα τὸ κορμὶ της, τὰ χέρια της κουπιὰ καὶ κολυμπώντας θὰ φτάσει στὸ ἀντίπερα νησί,

«...τὴν ἀγάπη μου γιὰ νάβρω, γιὰ
νὰ ἤμαστε μαζί.
Κάλλια τῶχω ν' ἀπεθάνω, καὶ τὸ
κῦμα νὰ μὲ πιῇ,
παρὰ νᾶμαι μέρα νύχτα ἔρημη
καὶ μοναχὴ».
Ἄραβ. 208, σελ. 144

Ἄλλὰ παίρνουν καὶ πολλές προφυλάξεις νὰ μὴν τοὺς δοῦν μαζί, καὶ μαλώσουν τὴν κόρη, ἀλλὰ εἶναι τέτοια ἡ συμμετοχὴ τῆς φύσης, ποὺ ὅλα γίνονται γνωστά.

«Κόρη, ὅταν ἐφιλιώμαστε νύχτα
ἦταν, ποιὸς μᾶς εἶδε;
Μᾶς εἶδε τῆς νυχτὸς τ' ἀστρί, μᾶς
εἶδε τὸ φεγγάρι,
καὶ τὸ φεγγάρι ἔσκυψε τῆς θάλασσας τὸ εἶπε,

ἡ θάλασσα τὸ εἶπε. τοῦ κουπιοῦ
καὶ τὸ κουπὶ τοῦ ναύτη
κι' ὁ ναύτης τὸ τραγοῦδῆσε τῶ-
μαθαν οἱ γειτόνοι...»
Ἄραβ. 209, σελ. 144

Στίχοι γεμάτοι φυσιολατρεία, γεμάτοι ὁμορφιά, ποίηση ποὺ θὰ τὴν ζήλευε καὶ ὁ πιὸ ἄξιος σμιλευτῆς τοῦ στίχου.

Ἄλλοῦ πάλι παρακαλοῦν νὰ κρυφτοῦν τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ συναντηθοῦν οἱ νέοι χωρὶς νὰ τοὺς δοῦν μαζί:

«Φεγγάρι μου, βασίλεψε, κι' ἄ-
στρα μου τραθηχθῆτε,
νὰ πάγη ναῦρη ὁ νειούτσικος τὴν
ἀγαπητικὴ του,
νὰ μὴν τὸν ὄδη, ἡ γειτονιά, νὰ μὴν
τὸν ὄδη κανέννας...»
Ἄραβ. 249 σελ. 166

Πολλές φορές ὁ ἀγαπημένος κOURνιασμένος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον ἀπειρῶν ἐχθρῶν, ἀπολησμονιέται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς καλῆς του, ἐκεῖνη γεμάτη τρυφερότητα, τίς πρωινές ὥρες, τὸν προτρέπει νὰ σηκωθεί νὰ φύγει:

«Τώρα τὰ πουλιά, τώρα τὰ χελιδόνια
τώρα οἱ πέρδικες γλυκολαλοῦν
καὶ λένε :
«Ξύπν' ἀφέντη μου, ξύπνα καλέ
μ' ἀφέντη,
ξύπνα ἀγκάλιασε κορμὶ κυπαρισ-
σένιο
κι' ἄσπρονε λαιμό, σὰν τὴ δρο-
σιὰ τοῦ Μάη...»

Κι' αὐτὸς τῆς ἀπαντᾶ:

«Κι' ἦρθα κι' ἔπεσα στὸ στρῶμα
 ποὺ κοιμᾶσαι.
Νὰ ξεκουραστῶ, λίγον ὕπνο νὰ
 πάρω».

Ρεμπέλη Κονιτσ. 71, σελ. 44—45

Ἄλλὰ κι' ἂν τύχαινε τὴν κόρη νὰ
τὴν ζητήσῃ Τοῦρκος, προτιμοῦσε
αὐτὴ νὰ πεθάνει παρὰ νὰ γίνῃ ταί-
ρι του:

«Ἄγᾶς ἦρθε καὶ κόνεψε στὴ μέσ'
 ἀπὸ τὴν χώρα
κι' ἀκόμη δὲν καλόκατσε νὰ κα-
 λογιοματίσῃ
καὶ τὴν τρυγὸνα γύρεψε πεσκέσι
 νὰ τὴν πᾶνε :

«Ἄϊντε τρυγὸνα στὸν Πασά καὶ
 στὸ Βεζύρη ἀφέντη».
Κι' αὐτὴ στὴ θρύση ἔτρεξε, κρύ-
 γιο νερὸ νὰ φέρῃ,
κι' οὔτε νερὸ δὲν ἤφερε, κι' οὔτε
 στὴ χώρα φάν'κε».

Ρεμπέλη Κονιτσ. 40 σελ. 35

Ἄλλὰ τὸ ἴδιο προτίμησε καὶ ἡ
Βλάχα ἢ «γιόμορφη, ἢ θλάχα ἢ παι-
νεμένη» ὅταν πάει στὰ Γιάννενα,
στοῦ μπέη τὰ σαράγια, ἀρνεῖται νὰ
γίνῃ ταίρι του λέγοντας:

«...Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ γαῖμα μου
 στὴ γῆς νὰ κάνῃ θρύση,
πέρι νὰ ἰδῶ τὰ χεῖλη μου, Τοῦρ-
 κος νὰ τὰ φιλήσῃ».

Ρεμπέλη Κονιτσ. 64 σελ. 42

Ὁ νέος ἔχει ξενιτευτεῖ γιὰ τὴν ἀ-
πονιὰ τῆς καλῆς του καὶ ἔχει ἀρ-
ρωστήσει βαριά, στὴν περίπτωση

αὐτὴ στὸ Κάϊρο, καὶ διόλου παρά-
ξενο, ἀφοῦ οἱ Ἑπειρῶτες ἔφταναν
στὸ πέρατα τοῦ κόσμου γιὰ δου-
λειές, ὅπου μετέφεραν καὶ τὶς συ-
νήθειες τοῦ τόπου τους, τὸν πολι-
τισμὸ τους, ἀλλὰ ἓνα δὲν λησμο-
νοῦσαν, τὸν τόπο ποὺ γεννήθηκαν
καὶ κεῖ θέλαν νὰ γυρίσουν καὶ νὰ
πεθάνουν. Ὁ νέος ἄρρωστος θέλει
νὰ γυρίσει καὶ νὰ γίνῃ καλὰ στὰ
Γιάννενα καὶ στὸ Καπέσοβο νὰ πε-
θάνει.

«Στὸ Κάϊρο ν' ἀρρώστησα, στὰ
 Γιάννενα θὰ γιάνω,
στὴν ἄκρη στὸ Καπέσοβο, θὰ πέ-
 σω νὰ πεθάνω.

Νὰ πᾶτε νὰ μὲ θάψετε στῆς "Ολ-
 γας μου τὸ σπίτι,
γιὰ νὰ περνᾷ ἡ "Ολγα μου νὰ
 μὲ πατάῃ στὰ στήθη.

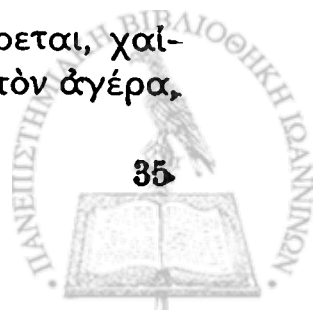
—Μωρὴ Καπεσοβίτισσα τοῦ Λία
 θυγατέρα,
Σὺ μ' ἔκανες κι' ἀρνήθηκα καὶ
 μᾶνα καὶ πατέρα.

Καπέσοβο, Καπέσοβο, ὅσο μικρὸ
 κι' ἂν εἶσαι,
ἔχεις κορίτσια ὁμορφα, καθόλου
 μὴ φοβῆσαι».

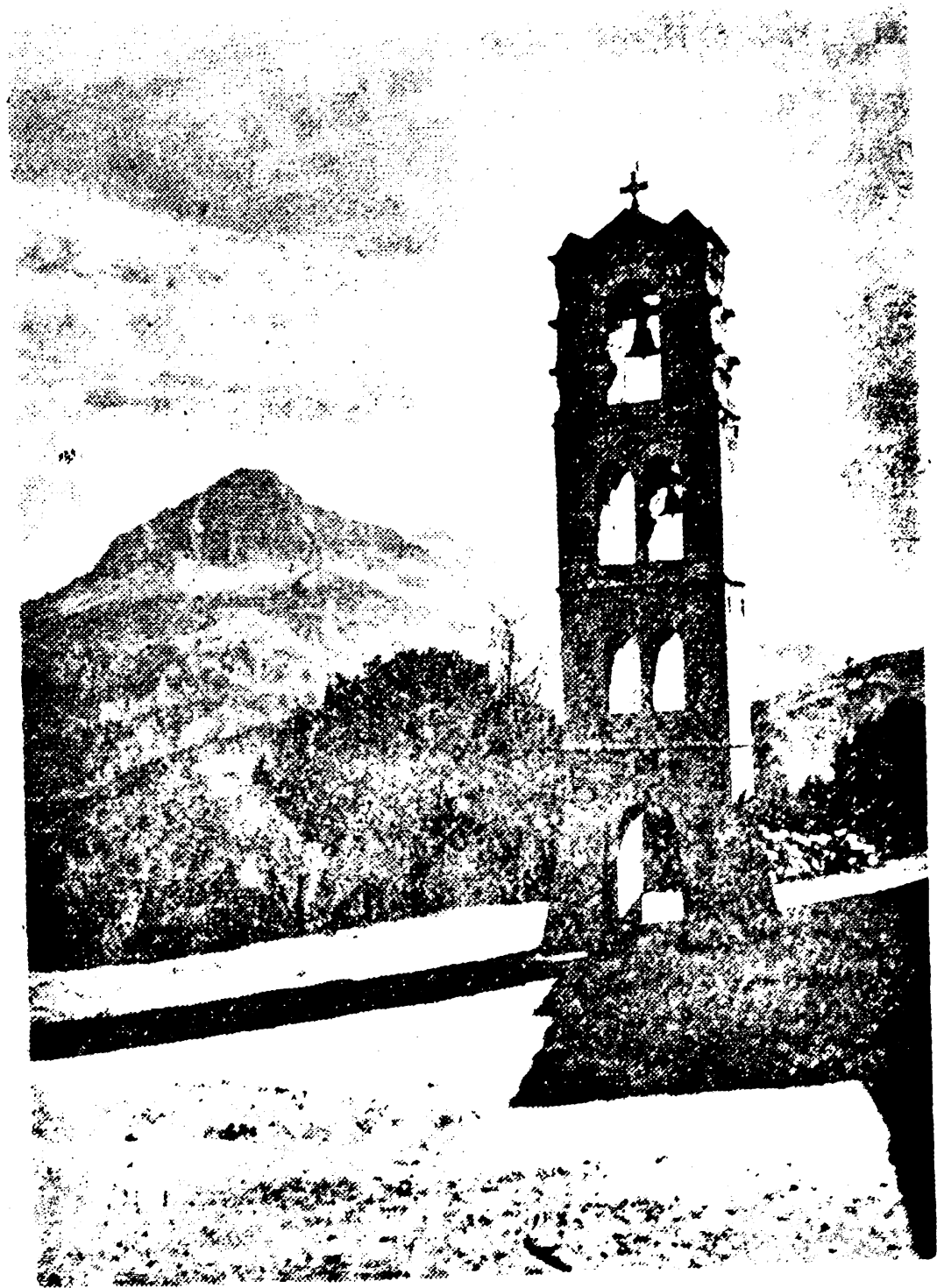
Ρεμπέλη Κονιτσ. 60 σελ. 41

Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τρα-
γούδι εἶναι αὐτὸ ποὺ δείχνει τὴν
διαφορὰ τοῦ νέου τῆς Ἑπείρου, ποὺ
χαίρεται γιὰ τὴν καλὴ του, ἐνῶ ἄλ-
λοι λαοὶ χαίρονται μὲ ἄλλα πρά-
γματα. Ὁ Τοῦρκος μὲ τὸ ἄλογο, ὁ
Φράγκος μὲ τὸ καράβι. Καὶ ἡ φύση,
μὲ τὸ δικό της τρόπο.

«Χαίρετ' ὁ πεῦκος χαίρεται, χαί-
 ρεται τὸν ἀγέρα,

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ἄριθ. 188.— Καμπαναριό στό Μιχαλίτσι. Στό βάθος τὰ Τζου-
μέρκα. (Ἀρχεῖο Ἁπ. Βερτοδούλου)

χαίρεται κι' ἕνας ἔλατος τὰ χιό-
νια καὶ τοὺς πάγους,
χαίρεται ὁ Τοῦρκος τ' ἄλογο κι'
ὁ Φράγκος τὸ καράβι,
χαίρεται κι' ἕνας νιούτσικος τὴν
κόρη τῆς καρδιάς του,
στὰ γόνατά του τὴν κρατεῖ, στὰ
μάτια τὴ λογιάζει :
Κορὴ μ' εἶσαι πολ' ὄμορφη, κορὴ
μ' εἶσαι πολ' ἄσπρη.
"Ἀσπρη σὰν τὸ τραντάφυλλο, κόκ-
κινη σὰν τὸ ρόϊδο».
Ρεμπέλη Κονιτσ. 24 σελ. 31.

Πολλές φορές τὰ Ἡπειρώτικα τραγούδια τῆς ἀγάπης τὰ διακρίνει μιὰ ἀνάγκη νὰ μεταδώσουν ἄμεσα τὰ αἰσθήματα καὶ ν' ἄρθουν σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἢ τὴν ἀγαπημένη καὶ ἔτσι διατυπώνονται σὲ δίστιχα, πού τὰ λέμε λιανοτράγουδα, μὲ κύριο χαρακτηριστικὸ τους τὸν ἐπιγραμματισμό. Π.χ. τὰ παινέματα.

«Στὰ Γιάννενα ἔναι οἱ ὄμορφες,
στὴν Ἄρτα οἱ μαυρομάτες
καὶ στὴν καημένη Πρέβεζα κον-
τοῦλες καὶ γιομάτες».
ἢ

Τὰ τζουβαίρια τοῦ ντουιᾶ ὄλα
μοῦ τάχουν τάξει,
κι' ἐγὼ γιὰ τὴν ἀγάπη σου, εἶπα,
φωτιά ἄς τὰ κάψη.

"Ἐχει πολλὰ λιανοτράγουδα ἢ Ἡπειρος γιὰ τὴν ἀγάπη, ἄλλα ἀναφέρονται στὸ φιλί, στὰ χεῖλη, στὰ μαλλιά, στὴ παντρεία, ἄλλα πού ἐκφράζουν πόθους, καημοὺς καὶ θάσσανα. Ἀλλὰ ὁ λαϊκὸς τραγουδιστὴς φιλοσοφεῖ τὰ πάντα, προτρέπει τοὺς νέους καὶ τίς νέες νὰ

χαροῦν, ὅπως πρέπει ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ χαίρονται.

«Χαρῆτε νειοί, χαρῆτε νειαίς, χα-
ρῆτε παλληκάρια,
γιατὶ τοῦ Χάρου ἐθάλανε σίδερα
ἔς τὰ ποδάρια.
(Ἀκολουθεῖ)

Ἡ Ἱεραρχία γιὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 27).

τικῶν ἐλευθεριῶν ἐν τῇ ὡς ἄνω Χώ-
ρᾳ.

Τέλος ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ πατρικῆς στοργῆς ἀπευθύνεται διὰ τοῦ παρόντος καὶ πρὸς τοὺς χειμαζομένους ἀδελφοὺς τῆς Βορείου Ἡπείρου, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν προτρέπει τούτους ὅπως ἐμμένουν σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διαβεβαιοῖ, ὅτι οὐ μόνον προσεύχεται ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ θὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν συμπαράστασίν της μέχρι πλήρους ἀποκαταστάσεως τῶν Θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν των.

"Ἦδη δὲ ὀρίζει ἀπὸ τοῦδε ὡς ἡμέραν προσευχῆς ὑπὲρ τῶν δοκιμαζομένων Βορειοηπειρωτῶν ἀδελφῶν τὴν Γ' Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νεμβρίου, καθ' ἣν δέον ὅπως τελεσθῶν εἰς ἅπαντας τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς Χώρας πάνδημα μνημόσυνα ὑπὲρ τῶν Βορειοηπειρωτῶν μαρτύρων καὶ ἡρώων, παλαιότερων καὶ νεωτέρων.

Η ΗΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ἄριθ. 189.— "Ένα ἐκπληκτικὸ ἐνοστάντανέ. Γκαλντερίμι Καλαρρυ-
τῶν τὸ ἀπογευματινὸ ἀπόβροχο. (Ἄρχεῖο Ἰωάν. Θεοχάρη)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

Μέσα σὲ Πασχαλινὴ καὶ χαρούμενη ἀτμόσφαιρα ἔγιναν τὴν Δεύτερη μέρα τοῦ Πάσχα, τὰ ἐγκαίνια τοῦ Περιπτέρου καὶ τῶν ἄλλων ἔργων ποὺ πραγματοποιήθηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια στὴν Κοινότητα Λιγοψῶς. Μὲ τὴν ἐμπνευση, τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ βοήθεια τοῦ κ. Λευτέρη Μαντζίκα, προέδρου τῆς Ἀδελφότητος Λιγοψινῶν «**Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ**», στὸ ὠραῖο αὐτὸ χωριὸ τῆς περιοχῆς Ζίτσας ἔχει συντελεσθῆ ἓνα ἀξιόλογο ἔργο κοινοτικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως.

Πρὸς τοῦτο συνεργάστηκαν ἡ Κοινότης, ἡ Ἀδελφότης καὶ ὁ Ἐκπολιτιστικὸς σύλλογος, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ Λιγοψὰ νὰ εἶναι σήμερα ἓνα χωριὸ μὲ τόσα ἔργα ποὺ θὰ τὰ ζήλευε ὁποιαδήποτε Κοινότης στὴν περιφέρειά μας.

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ

Στὸ ὕψωμα ὅπου ἀνακαινίζεται ὁ παλαιὸς ναὸς τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, ἔχει κατασκευαστεῖ τὸ κοινοτικὸ Περίπτερο σὲ περίοπτη θέση, ποῦ προσφέρεται γιὰ διάφορες γιορτὲς καὶ ἐκδηλώσεις τοῦ χωριοῦ. Πλήθος κόσμου παρέστη στὴν τελετὴ αὐτῆ, οἱ κάτοικοι τῆς Λιγοψῶς καὶ πολλοὶ προσκεκλημένοι ἀπὸ τὰ Γιάννενα καὶ τὰ γύρω χωριά.

Μετὰ τὸν ἀγιασμό μίλησε δι' ὀλίγων ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος κ. Λ. Πατραμάνης καὶ στὴ συνέχεια ὁ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ
ΜΑΝΤΖΙΚΑΣ

κ. Μαντζίκας ὡς πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος Λιγοψινῶν.

Ὁ κ. Μαντζίκας ἀναφέρθηκε στὰ ἔργα ποὺ ἔγιναν στὸ χωριὸ ἀπὸ ὅλους τοὺς κοινοτικοὺς φορεῖς καὶ εὐχαρίστησε καὶ τὶς ἀρχὲς ποὺ συνέδραμαν τὴν προσπάθεια αὐτῆ.

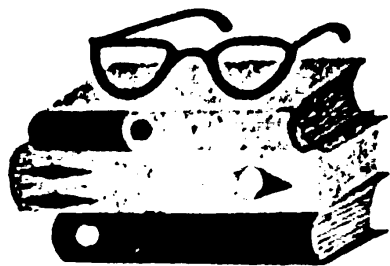
Τὰ ἔργα αὐτὰ ἀντιπροσωπεύουν πλέον τῶν 6 ἑκατ. δραχμῶν καὶ εἶναι :

- Κατασκευὴ Κοινοτικοῦ Γραφείου
- Τὸ Ἡρώων Κοινότητος.
- Σιταποθήκη.
- Παιδικὴ χαρὰ.
- Κοιμητήριον.
- Κατασκευὴ Ἐνω. Πλατείας.
- Ἐσωτερικοὶ δρόμοι τοῦ χωριοῦ.
- Ἐξοπλισμὸς Κοιν. Ἰατρείου.
- Ἐπισκευὴ Ἐξωκκλησιῶν.
- Ἐπισκευὴ Σχολείου.

Ἐξ ἄλλου ἄλλα ἔργα καὶ πρωτοβουλίες γιὰ τὴν ἱκανοποίησιν προβλημάτων ὑδρεύσεως, καθαριότητος, ἐξωραϊσμοῦ, δενδροφυτεύσε-

ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

«Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝ-
ΝΗ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ» Ἀ-
θήνα 1980. Πέτρου Ι. Φρόν-
τζου, σελ. 76.

Ἐπιμελημένη ἔκδοση μὲ μεθοδι-
κὴ διάταξη ὕλης, καὶ πλούσια ντο-
κουμενταρισμένο, πληροφοριακὸ
κείμενο, εἰκονογραφημένο μὲ πολ-
λὴ φροντίδα καὶ στοργή.

Εἶναι μιὰ πολύτιμη στ' ἀλήθεια
προσφορά, στὴν Ἐθνικὴ μας γραμ-
ματολογία, καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἀξιό-
λογο συμπλήρωμα, στὰ ὅσα μέχρι
τώρα ἔχουν παραθέσει προηγούμε-
να, καὶ ἄλλοι ἐξαιρετοὶ μελετητὲς
καὶ ιστοριοδίφες, αὐτῆς τῆς εὐλο-
γημένης ἀκριτικῆς περιοχῆς τῆς
Πατρίδας, τῆς Ἡπείρου.

Ἀπὸ τὴ μελέτη αὐτῆ, τοῦ Πέτρου

Ι. Φρόντζου, διαβάσουμε γιὰ τὴ βιο-
τικὴ ἀπασχόληση καὶ τὴν κοινωνι-
κὴ σύνθεση, τῶν κατοίκων τῆς Πυρ-
σόγιαννης, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀκόμα τῆς
τούρκικης κατάχτησης (1431).

Ἔτσι, μαθαίνουμε γιὰ τ' ἀλώνια
καὶ τ' ἀλώνισμα — λύχνισμα τῶν
σιτηρῶν, πὼς κατὰ δίκαιο τρόπο
χρησιμοποιοῦνταν οἱ ἐλεύθεροι κοι-
νοτικοὶ χῶροι (βοσκότοποι - καυ-
σόξυλα - χόρτα τοῦ δάσους καὶ ἀ-
κόμα ἀναφέρεται στὸ βιβλίο αὐτό,
πὼς γιὰ τὶς γεωργικὲς ἀνάγκες
εἶχαν συστηθῆ στὸ χωριὸ ἐργαστή-
ρια, ποὺ κατασκεύαζαν ἢ ἐπιδιόρ-
θωναν ἐργαλεῖα τῆς ἀγροτικῆς ἀ-
πασχόλησης, ἀπὸ σίδερο καὶ χαλ-

ων κλπ., φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ
πρωτεργάτη καὶ δημιουργοῦ των
κ. Λευτέρη Μαντζίκα, βιομηχάνου
συνιδιοκτῆτου τῆς Μακαρονοποιίας
ΜΙΣΚΟ.

ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΓΕΥΜΑ

Ἐπηκολούθησε χορὸς μὲ τὰ Δη-
μοτικὰ ὄργανα στὴν πίστα τοῦ ἐ-
ξοχικοῦ Περιπτέρου καὶ πλουσιώ-
τατο γεῦμα στὸ ὁποῖο παρεκάθη-
σαν πλέον τῶν 500 ἀτόμων. Τὸ χο-
ρευτικὸ συγκρότημα Λιγοψᾶς ἐν-
θουσίασε μὲ τὴν συνέχεια ποὺ ἔσυ-
ραν τὸ χορὸ ὁ κ. Μαντζίκας, ὁ πρό-

εδρος τῆς Λιγοψᾶς, ὁ πρόεδρος τοῦ
Ε.Σ. κ. Κοντογιάννης καὶ οἱ παρι-
στάμενοι ἐπίσημοι.

Παρέστησαν στὴν τελετὴ αὐτῆ :
ὁ Δήμαρχος Ἰωαννίνων κ. Γεωρ-
γιάδης, ὁ πρύτανης τοῦ Πανεπιστη-
μίου κ. Καλλίστρατος, ὁ Διοικητὴς
τῆς Μ.Ο.Μ.Α., ὁ Νομιάτρος κ. Κή-
τας, ὁ δικηγόρος καὶ τ. ἀντιπρόε-
δρος τῆς Πανεπειρωτικῆς κ. Δ. Δα-
βαλᾶς, ὁ Διευθυντὴς τῆς Πανεπει-
ρωτικῆς κ. Γκίκας, πρόεδροι τῶν
πέριξ Κοινοτήτων, πρόεδροι Ἀδελ-
φοτήτων, Διευθυνταὶ καὶ ἐκπρόσω-
ποι τοῦ τοπικοῦ Τύπου καὶ ἄλλοι.
(Πρωϊνὰ Νέα)

κό. Αὐτοὶ ἦτανε οἱ «χαλκιάδες» ὅπως τοὺς ὀνοματίζανε ἐκείνους τοὺς τεχνίτες τοῦ χωριοῦ.

Τὸ 1684, μὲ τὴν κήρυξη τοῦ βενετο-τούρκικου πολέμου, βλέπουμε τοὺς πληθυσμούς, ποὺ κατοικοῦσαν κυρίως τὰ παράλια τῆς Ἡπείρου, νὰ καταφεύγουν γιὰ περισσότερη ἀσφάλειά τους, πρὸς τὶς ὀρεινότερες περιοχές τῆς. Ἀνάμεσά τους ἦτανε καὶ οἱ πρόγονοι τῶν οἰκογενειῶν Φρόντζου, ποὺ ἔφτασαν στὴν Πυρσόγιαννη, ἀλλὰ ὅμως οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, ἀπόφυγαν νὰ τοὺς δεχτοῦν σὰν φιλοξενουμένους τους, ἀπὸ τὸ φόβο τους νὰ δεχτοῦν ἀντίποινα ἀπὸ τὶς τούρκικες ἀρχές κατοχῆς, γιὰ προσφορά στέγης σὲ ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα, ὅπως χαρακτηρίζονταν αὐτοὶ οἱ φυγάδες.

Ἔτσι, καὶ αὐτοί, στεγάστηκαν μακρύτερα ἀπὸ τὸ χωριό, σὲ πρόχειρες καλύβες, σκεπασμένες μὲ κλαδιά, τὰ «φρεντζάτα» ὅπως τὰ ὀνομάτισαν, καὶ ἀπὸ τότε πῆραν καὶ ἔχουν, τὸ σημερινό τους ἐπώνυμο Φρόντζος.

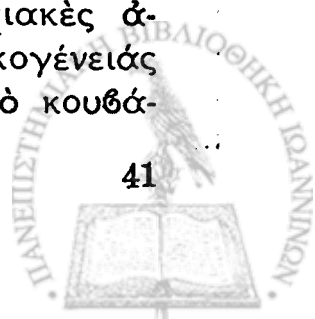
ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΔΙΚΑ ΤΟΥΣ ΣΠΙΤΙΑ, ΕΜΑΘΑΝ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΟΥ

Στὸ ἐπικλινές καὶ πετρῶδες ἔδαφος τῆς Πυρσόγιαννης, χρωσιέται τὸ γεγονός, ποὺ ὑποχρέωσε τοὺς κατοίκους τῆς, νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν ἀφθονία τῆς πέτρας, φτιάχνοντας πεζοῦλες, γιὰ νὰ συγκρατήσουν τὰ χώματα, διαμορφώνον-

τάς τὰ σὲ καλλιεργήσιμα χωράφια. Καὶ σὲ συνέχεια νὰ χτίσουν τὰ σπίτια τους, ἀπὸ τὶς ἴδιες πέτρες, καὶ νὰ τὰ σκεπάσουν μὲ πλάκες, τῆς περιοχῆς, ὀλοκληρώνοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτό, τὴ στέγασή τους μὲ στερεότατα ὑλικά, ποὺ τοὺς προφύλαγαν μὲ σιγουριά, ἀπὸ τὶς χειμωνιάτικες θαρειές, καὶ παρατεταμένες κακοκαιρίες.

Ἔτσι, μὲ τὸ δούλεμα τῆς πέτρας, γιὰ τὶς παραπάνω ἀνάγκες τους, ἀπόχτησαν τὶς ἱκανότητες «οἰκοδόμων», καὶ μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, ποὺ αὐξήθηκε ὁ πληθυσμὸς τῆς Πυρσόγιαννης, καὶ ἀναγκαστικὰ περιορίστηκε ὁ γεωργικὸς κληρὸς, ἄρχισαν οἱ κάτοικοι νὰ σχηματίζουν, τὰ «μ π λ ο ὑ κ ι α» τῶν μαστόρων, ποὺ ἔφταναν μέχρι καὶ στὶς μακρυνότερες ἄκρες τοῦ τότε ἑλληνικοῦ χώρου. Αὐτοὶ ἦτανε, οἱ πεπειραμένοι τεχνίτες - οἰκοδόμοι τῆς Πυρσόγιαννης, ποὺ ἔχτιζαν σπίτια, ἐκκλησίες, σχολεῖα καὶ σὲ συνέχεια ἀναλαβαίνανε, ἀκόμη μεγαλύτερα ἔργα, ὅπως συγκοινωνιακά, στρατῶνες καὶ γεφύρια, καὶ αὐτὸ ἄρχισε νὰ γίνεται γύρω στὸ 1715.

Ἔτσι, αὐτὰ τὰ «μ π λ ο ὑ κ ι α» τῶν μαστόρων τῆς Πυρσόγιαννης, μὲ τὴν κάθε μιά χρονιάτικη οἰκοδομική τους ἐξόρμηση ποὺ κρατοῦσε ἀπὸ τὸ Νοέμβρη ἴσαμε τὸ Μάη, βελτίωναν σημαντικά, τὸ περιορισμένο ἀγροτικὸ τους εἰσόδημα, γιὰ νὰ γυρίσουν ξανά, καὶ νὰ πάρουν μέρος στὶς ἐποχιακὲς ἀγροτικὲς δουλειές τῆς οἰκογένειάς τους, ὅπως ὁ θέρος καὶ τὸ κουβά-

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ἄριθ. 190.— Βυζαντινὴ Μονὴ Ἁγίου Ἀθανασίου Πολύτανης Βορ. Ηπείρου, (1601 μ.Χ.) ὅπου ἐμόνασε ὁ Ἐπίσκοπος Σοφισιῶν. (Ἄρχεο Ἀθαν. Λέκκα)

λημα τῶν δεματιῶν, τὸ ἀλώνισμα, ὁ τρύγος καὶ τὸ πάτημα τῶν σταφυλιῶν κ.ἄ.

Ἐπειδὴ ὅμως μὲ τὸν καιρὸ, συνεχίστηκε ὁ περιορισμὸς τους, καὶ τελικὰ ἐγκαταλείφθηκαν οἱ καλλιέργειες τῶν δημητριακῶν, μὲ τὴν ἐλάτωση τῆς ἀπόδοσής τους, ἀπὸ τὴν ἔλλειψη λιπασμάτων, ἢ ἀπασχόληση τοῦ μαστορα, ἔφτανε νὰ γίνεῖ καὶ τὸ κύριο, γιὰ ὅλη τὴ χρονικὴ περίοδο, ἐπάγγελμα, τῶν κατοίκων τῆς Πυρσόγιαννης.

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΧΤΗΤΗ Η ΜΟΝΗ ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

Οἱ συνθήκες ποὺ ὑποχρέωναν τοὺς γεωργούς, ν' ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὰ χωράφια τους, καὶ νὰ δουλεύουν σὰν μαστόροι, σὲ μακρυνότερες περιοχές, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ οἰκονομικὸ ὄφελος γιὰ τὸ χωριὸ τους, τὴν Πυρσόγιαννη, εἶχε καὶ ἄλλο πολὺ ἀξιολογώτερο ἀποτέλεσμα. Τοὺς ἔφερνε σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς κατοίκους περισσότερο ἀναπτυγμένων περιοχῶν.

Τὸ γεγονὸς αὐτό, μαζί καὶ μὲ τὸν ἐρχομὸ στὴν Κοινότητα, στοιχείων ἀπὸ τὰ παράλια τοῦ Ἰονίου καὶ τῆς Ἀδριατικῆς, καὶ ἀπὸ ἄλλα ἀκόμη μέρη, ὅπως ἡ Νάουσα, ἀρχισε νὰ δημιουργεῖ Ἑλληνικὴ Ἐθνικὴ συνείδηση στοὺς Πυρσογιαννίτες, καὶ τὴν ἀντίληψη ὅτι μόνη διέξοδος ἀπὸ τὴ σκλαβιά ἦταν ἡ ἀντί-

σταση κατὰ τοῦ κατακτητή». (σελ. 24).

Τελειώνοντας, θέλω νὰ σημειώσω καὶ τὸ πὼς εἶναι ἄξια ὅλης τῆς ἐχτίμησης, τοῦ κάθε πνευματικοῦ καὶ φιλόστορος ἀνθρώπου, κάθε προσπάθεια ποὺ σκοπεύει στὴ διάσωση, τῶν ὁποιοδήποτε κειμένων, ἢ ἀκόμη καὶ πληροφοριῶν, ποὺ ἀναφέρονται στὰ περασμένα, γιὰ τὴν πλουτίζεται καὶ διασώζεται ἡ μεγάλη ἐθνικὴ μας παράδοση.

Καὶ στὴν προκείμενη περίπτωση, ὁ συγγραφεὺς μᾶς ἔδωσε πολὺτιμες, καὶ πολλὰ παλαιότερες, ἀγνωστες πληροφορίες, στὴν πετυχημένη συνοπτικὴ ἱστορία τῆς γενετήρας του, τῆς Πυρσόγιαννης, καὶ μᾶς παρουσίασε φυσιογνωμίες ἱερωμένων, δασκάλων, καθὼς καὶ πρωτομαστόρων ποὺ ἀνάμεσά τους καὶ τὸν Ζιώγα (Γιῶργο) Φρόντζο, (1814—1893), ποὺ μ' ὄλο ποὺ δὲν εἶχε κάμει ἄλλες σπουδές, ἀπὸ κείνες τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου τῆς Πυρσόγιαννης, ὡστόσο ἔχτισε σὰν πρωτομάστορας, γεφύρια ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα καὶ ἐκεῖνο τῆς Κόνιτσας, ποὺ ἀγέρωχο ὑψώνεται σήμερα πάνω ἀπὸ τὸν Ἄωο.

Καὶ ἔτσι, ἐπαναλαμβάνω ἀκόμη μιὰ φορά, πὼς ἡ ἔκδοση αὐτὴ τοῦ κ. Πέτρου Ι. Φρόντζου, εἶναι μιὰ πραγματικὴ προσφορὰ καὶ συμπλήρωμα τῆς Ἐθνικῆς μας γραμματολογίας.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

Ἐκδότης - Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ» 1930

Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

Ὁ κ. Ν. Παπασωτηρίου

Ἀθήνα 30 Ὀκτωβρίου 1981

Ἀγαπητέ μου κ. Πρόεδρε,

Ἔλαβα τὸ γράμμα καὶ εὐχαριστῶ πολὺ τόσο Σας, ὅσο καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου γιὰ τὰ καλά σας λόγια. Σὰν Ἡπειρώτης δὲν ἔκαμα τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ χρέος μου πρὸς τὴν Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία, τῆς ὁποίας ἡ πνευματικὴ προσφορά σὲ διαλέξεις, ἐντυπα, περιοδικὸ κλπ., ἀποτελεῖ παράδειγμα γιὰ ἄλλους συλλόγους τοῦ αὐτοῦ τύπου.

Εὐχομαι ὑγεία σὲ ὅλους Σας γιατί ὁ δρόμος πού πήρατε, νομίζω, ὅτι εἶναι ὁ πιὸ σωστός. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι δὲν βρίσκετε μεγάλη κατανόηση ἀπὸ πολλὰ μέλη καὶ ἴσως νὰ μὴν εἶναι ἔτσι...

Με ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση
ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ

Ὁ κ. Μ. Οἰκονόμου

Κύριε Πρόεδρε,

Παρακαλοῦμε νὰ δημοσιευθοῦν στὸ περιοδικὸ τῆς Ἡπειρ. Ἑταιρείας τὰ παρακάτω:

Ἐξέδωκα ἓνα μικρὸ βιβλίο μὲ τὸ τίτλο **ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ — ΔΩΡΗΤΕΣ ΤΩΝ ΧΩ-**

◆ **Γράφομε καὶ μᾶς γράφουν**

◆ **Στέλλομε καὶ μᾶς στέλνουν**

ΡΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1940.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του:

— Ὀλίγα περὶ τῶν Εὐεργετῶν - Βιβλιογραφία πλουσιωτάτη - Εὐεργέτες - Δωρητὲς χωριῶν τοῦ Ζαγορίου (ἀναγράφονται ὅλοι, πού κατώρθωσα νὰ βρῶ ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια μέχρι τοῦ 1940 — τί πρόσφεραν οὗτοι σὲ κάθε χωριὸ καὶ πότε).

Κληροδοτήματα (πῶς λειτουργοῦσαν αὐτὰ μέχρι τοῦ 1940 καὶ τί ἐπιβάλλεται νὰ γίνει γιὰ νὰ ἐπαναλειτουργήσουν αὐτὰ).

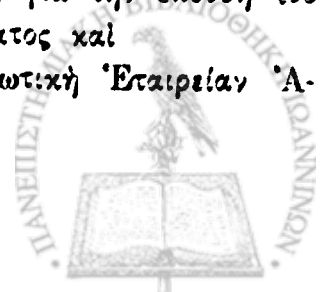
Πρόσφερα πρὸς διάθεση, στὴ μνήμη τῶν προγόνων μου καὶ στὴ μνήμη τῶν προγόνων τῶν κ.κ. Ἀγωνήμου Ζαγορίσιου καὶ Ν.κ. Πολυμερίδη, πού συμπλήρωσαν τὸ ἀπαιτούμενο ποσὸ γιὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ βιβλίου, στὰ παρακάτω ἀναφερόμενα.

1) Στὴν Ἐφημερίδα «Τὸ Ζαγόρι μας» (στὸν κ. Κ. Κυριαζῆ) ἀντίτυπα 300 γιὰ τὸ ἀγαλμα τῆς Ζαγορίσιας γυναίκας τῆς Πηγῆς τοῦ 1940.

2) Στὸ «Κέντρον Ἐρευνῶν Ζαγορίου» (στὸν κ. Στ. Στεργιάδη) ἀντίτυπα 200 γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκεπῶν αὐτοῦ.

3) Στὴν «Ἐνωσιν Ζαγορίσιων Ἀθηνῶν» ἀντίτυπα 300, γιὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ Ζαγορίσιου Λευκώματος καὶ

4) Στὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία» Ἀ-

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ἦξερε ὁ βουλευτὴς γράμματα; *

Ἀπὸ οἰκογένεια ἀλευροβιομηχάνων τοῦ Βόλου κατάγονταν ὁ Ἀλκιβιάδης Λούλης. Εἶχε σπουδάσει καὶ στὴ Γερμανία. Κάποια ἐποχὴ ἦταν καὶ Πρόεδρος τοῦ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν. Ἀναμίχθηκε καὶ στὴν πολιτικὴ καὶ ἔβγαίνε πάντοτε βουλευτὴς μὲ τὸν συνδυασμὸ τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων.

Δὲν ἄφηνε γάμους, πανηγύρια, βαφτίσια καὶ κεῖ διασκέδαζε, ἔτρωγε, ἔπινε καὶ γλεντοῦσε μαζί μὲ τοὺς χωριάτες. Στὸ χορὸ ἔβγαζε καὶ τὰ παπούτσια του γιὰ νὰ χορέψει. Καὶ καταλαβαίνετε τί πανζουρλισμὸς γιόνταν καὶ πόσο δημοφιλὴς γινόταν ὁ Λούλης συνδεδεμένος μὲ τοὺς χωριάτες, πού τὸν θεωροῦσαν σὰν ἕνα δικό τους ἄνθρωπο, σὰν ἕναν ἀπ' αὐτούς.

Ἔνας ἀπὸ τοὺς φίλους του κατα-

θηνῶν» ἀντίτυπα 100 γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Δελτίου Ἐνημερώσεως.

Οἱ Ζαχαροῖσι, πού ἐπιθυμοῦν νὰ μάθουν τοὺς εὐεργέτες, δωρητὲς, ἀφιερωτὲς τοῦ χωριοῦ των καὶ νὰ προμηθευθοῦν αὐτὸ τὸ μικρὸ βιβλίον ἀντὶ δρχ. 80, ἃς τὸ ζητήσουν ἀπὸ τὰ παραπάνω ἀναφερόμενα.

Πρέπει ὅμως ν' ἀναφερθῆ ὅτι, ὅπως ἀναγράφεται καὶ στὴν Εἰσαγωγή, στὸ βιβλίον αὐτὸ παραλείπονται λίγα χωριά.

Μετὰ τιμῆς

ΜΑΝΘΟΣ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

πλέει κάποτε στὴν Ἀθήνα, πού εἶχε ἕνα ζήτημα στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας. Ζήτησε νὰ συναντήσῃ τὸ Λούλη καὶ συναντηθῆκαν στὸ καφενεῖο τοῦ Ζαχαράτου στὴν πλατεῖα Συντάγματος ἔξω στὰ καθίσματα τοῦ πεζοδρομίου.

Ὁ ψηφοφόρος λέγει τὸ ζήτημα στὸν Λούλη καὶ ὁ βουλευτὴς τοῦ εἶπε ὅτι πρέπει νὰ κάνῃ ἀναφορὰ στὸ Ὑπουργεῖο.

— Πήγαινε, τοῦ λέει, στὸ ἀπέναντι περίπτερο κι ἀγόρασε μιὰ κόλλα χαρτὶ μ' ἕνα χαρτόσημο αἰτήσεως 5 δραχμῶν.

Στὴ στιγμὴ γύρισε ὁ χωρικὸς ἔβαλε τὴν κόλλα ἐπάνω στὸ τραπέζι καὶ μὲ κάποια ἀμηχανία καὶ στενοχώρια, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀφέλεια ρώτησε:

— Καὶ ποιὸς θὰ μᾶς κάνει τὴν αἴτηση;

Μὲ τὴν ἴδια ἀφέλεια ὁ Λούλης τοῦ ἀπαντᾷ:

— Ἐγὼ φυσικά!

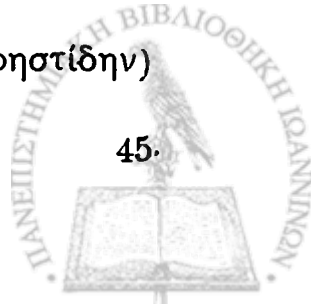
Μεγάλῃ ἦταν ἡ ἔκπληξη στὸ πρόσωπο τοῦ χωρικοῦ.

— Μὰ ξέρεις γράμματα Ἀλκιβιάδη; Τὸν ρώτησε.

Τότε ὁ Λούλης δὲ θάσταξε πιά. Τοῦδωκε πέντε μουντζες καὶ δίνοντας κι ἄλλες δέκα στὸν ἑαυτό του ξέσπασε:

— Νὰ πάρῃ πέντε μουντζες ἐσὺ καὶ δέκα ἐγὼ, πού ἔχω φιλίες καὶ κάνω παρέα μὲ γαϊδούρια σὰν καὶ σένα!

(Κατὰ Χρηστίδην)

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Ἐκ μῆνα σὲ μῆνα συνεχίζεται κάτι, πού δὲν ἔχει εὐκόλα προηγούμενο. Εἶναι τὸ δημοφήφισμα τῆς ἀγάπης τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἑταιρείας», πρὸς τοὺς φίλους τῆς, τὰ Μέλη τῆς καὶ τοὺς Ὑποστηρικτάς τῆς καὶ αὐτῶν, πού ἀνταποκρινόμενοι, τῆς στηρίζουν μὲ τίς πάσης φύσεως αὐτοπροαίρετες εἰσφορές τους. Κρίκοι αὐτῆς τῆς ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης σ' αὐτοὺς τοὺς ἀπάνθριππους καιροὺς, πού ζοῦμε εἶναι αὐτὸ τὸ μῆνα, οἱ:

- Ἄνδρ. κ. Ἰωάννης Σφάγγος ἀπὸ Βίτσα Ζαγορίου νέα εἰσφορὰ του ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας 1000
- Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Φίτσιου ἀπὸ Ἰωάννινα γιὰ τὸ Δελτίο 500
- Ἡ κυρία Βασιλεῖα Πετσαλίτη ἀπὸ Ἰωάννινα γιὰ τὸ Δελτίο 500
- Τακτικὸς χορηγητὴς τῆς Ἑταιρείας πού δὲ θέλει τὴν ἀναγραφὴ ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν 3000
- Ἄνδρ. κ. Βορειοηπειρωτῆς Ἀκρίτας (Δελβινάκι) Δάσκαλος καὶ Ἐπίτιμος Δήμαρχος Δελβινακίου κ. Ματθ. Βαλκίωνης συνεχίζει τὴν ἐνίσχυση τῆς Ἑταιρείας εἰς μνήμην τῶν Γονέων του Γεωργίου καὶ Αἰκατερίνας Βαλκίωνη 3000

- Ἄνδρ. ἀξιωματικὸς ἐ.ἀ. κ. Νικ. Κοντογεωργὸς γιὰ τὸ Δελτίο 700
- Ὁ κ. Ἰωάν. Σεπολιᾶς γιὰ τὸ Δελτίο 500
- Ὁ κ. Δημ. Χαρισπαπᾶς γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας 1000
- Ἡ κυρία Ματίνα Ἀθ. Κουνδούρου εἰς μνήμην τοῦ ἀληθιοῦ Μέλους τῆς Ἑταιρείας συζύγου της 1000
- καὶ τῶν Ἀδελφῶν καὶ Γονέων της 1000
- Ὁ κ. Γεώργιος Κούνδουρος ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας 1000
- Ὁ κ. Παναγ. Γκιουσιᾶς γιὰ τὸ Δελτίο 500
- Ὁ κ. Ἀδამ. Λεοντίδης γιὰ τὸ Δελτίο 500
- Ὁ γεωπόνος κ. Γεώργ. Γάγαλης συνεχίζοντας τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας 1500
- Ὁ κ. Νίκος Πολυμερίδης ἑμοίως 1000
- Ὁ Ἐπιθεωρητὴς Δημ. Σχολείων κ. Ἐπαμ. Στόκας εἰς μνήμην τοῦ Μέλους τῆς Ἑταιρείας ἀληθιοῦ Γεωργ. Σλήτα 1000
- καὶ γιὰ τὸ Δελτίο 500
- Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Γ. Σλήτα εἰς μνήμην τοῦ συζύγου της 1000
- καὶ γιὰ τὸ Δελτίο 500

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967.
2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970.
3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963.
4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἡ συμβολὴ τῆς Ἠπειροῦ εἰς τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970.
5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ μῦθος τῆς ἀλθανικῆς συμβολῆς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, 1963.
6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ : Ὁ οικονομικὸς προγραμματισμὸς τοῦ ἠπειρωτικοῦ χώρου, 1963.
7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζῆς - Πελλερέν, ὁ Ἠπειρώτης ἀγωνιστής, ὁ δημοσιογράφος, ὁ ποιητής, 1964.
8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοβασίλης, ὁ διηγηματογράφος, ὁ λαογράφος, ὁ πατριώτης, 1965.
9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - Ἀνάστασις σὲ μαγικο - θρησκευτικὰ «δρώμενα» τῆς λαϊκῆς λατρείας τῆς Ἠπειροῦ, 1965.
10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἰωάννης Κωλέττης, ὁ Ἠπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966.
11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ ξενιτεία καὶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970.
12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966.
13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966.
14. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, Ἠπειρος, Κρήτη, 1967.
15. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ὁ Γεώργιος Σταύρου καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, 1967.
16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη καὶ ἡ Ἠπειρωτικὴ λαϊκὴ τέχνη, 1967.
17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ: Ἠπειρῶται εἰς τὴν Ρουμανίαν (Α' καὶ Β') 1967.
18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Σχολεῖα καὶ Διδάσκαλοι τοῦ Ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ, 1967.
19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, 1968.
20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968.
21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Ἠπειρος καὶ Λακωνία. (Ἀπὸ τὴν Σπλάντζα ἕως τὸν Αὐτονομιακὸν Ἀγῶνα 1914), 1968.
22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ Ἐθνικὰ Κληροδοτήματα καὶ αἱ πρὸς αὐτὰ ὑποχρεώσεις τῆς Πολιτείας, 1968.
23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ: Λορέντζος Μαβίλης, ὁ ἥρωας τοῦ Δρίσκου, 1969.
24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἡ Ἀπελευθέρωσις τῶν Ἰωαννίνων, 1969.
25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἰωάννης Βηλαράς, ὁ Ἠπειρώτης ἰατροφιλόσοφος, ποιητής καὶ λόγιος, 1969.
26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ : Σπύρος Χασιώτης, ὁ Ἠπειρώτης πατὴρ τῆς Γεωργίας, 1969.
27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τὸ νόημα τοῦ Σουλίου, 1969.
28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ : Ἡ Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ οἱ Ἠπειρῶται Ἐθνικοὶ Εὐεργέται, 1970.
29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Αἱ Ἠπειρώτισσαι εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας, 1970.
30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: Ἡ θέσις τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος, 1970.
31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ: Ἠπειρῶται δημοσιογράφοι στὴ Ρουμανία, Θωμᾶς Πασχίδης, 1970.
32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ἀπό-

- στολος 'Αρσάκης και ή Φιλεκπαιδευτική 'Εταιρεία, 1970.
33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματική κατάσταση στα Γιάννινα στις αρχές του 19ου αιώνας, όπως την είδαν οι ξένοι περιηγηταί, 1971.
 34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ: 'Η συμβολή των 'Αδελφών Ριζάρη εις την επανάστασιν του 1821, 1972.
 35. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Ματσουκάδες, οι ξακουσμένοι αυτόδιδακτοι γιατροί απ' τὸ Ζαγόρι τῆς 'Ηπείρου, 1972.
 36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ: 'Ηπειρώται δημοσιογράφοι στή Ρουμανία, Σπ. Σίμος - Ζαχ. Σαρδέλλης κλπ., 1973.
 37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: 'Η λειτουργία των Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς ἀγάπης, 1973.
 38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: 'Ο 'Ηπειρώτης 'Εθναπόστολος Πέτρος 'Ηπίτης, 1973.
 39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ο γάμος στήν Πυρσόγιαννη τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, 1973.
 40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Λαϊκή ἀρχιτεκτονική. 'Ηπειρώτες μαστόροι καὶ γεφύρια, 1973.
 41. ΔΗΜ. Τ. ΝΟΤΗ ΜΠΟΤΣΑΡΗ: 'Αγῶνες ἐλευθερίας, 1973.
 42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάρης, Ζαγορίτης, 1975.
 43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ: Παραλειπόμενα καὶ κατάλοιπα του παναρχαίου πρώτου ἐν 'Ηπείρω Μαντείου Δωδώνη, 1975.
 44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: 'Η "Ηπειρος καὶ τὸ Εικοσιένα, 1975.
 45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: 'Ο Παροιμιακὸς λόγος τῶν 'Ηπειρωτῶν, 1976.
 46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ: Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977.
 47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ: Θεσπρωτική Γῆ, 1977.
 48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, Πρόμαχος τῆς 'Ηπείρου, 1978.
 49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: 'Ιωάννης Λαμπρίδης, 1979.
 50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: 'Από του 98ου ὑψώματος. 'Αναμνήσεις 'Ηπειρώτου 'Αγωνιστοῦ, 1979.
 51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ: Μία σκιαγραφία του 'Αλῆ Πασᾶ καὶ του Κράτους του, 1980.
 52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: 'Εκδότες καὶ Τυπογράφοι τῆς Τουρκρατίας, 1980.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ: ΑΘΗΝΑΙ. Μαυρομιχάλη 7, Τ. Τ. 143.
Τηλ. 36.21.651 — 65.11.669

